Թ. ՏԱՐԻ 2898 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՀՈԳԻ 4386 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1893 3 ՐԻՊԻԼ, ՀԻՃՐԻ 1311 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՇԱԿԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌وك غزته‌سى ادارەسنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐՇԱԿԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք 150
» » Վեցամեայ » » 75
» » Եռամսեայ » » 40
Օտար երկիրներ Տարեկան Ֆրանկ 56
» » Վեցամեայ » 28
Ընտիր թուղթի վրայ տարեգրում Տարեկան Օսմ. Ոսկի 2
Գաւառաց թղթատարն տարեկան Ֆրանկ Դրուշ 50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1/13 ՀՈԿՏ. 1893

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.— Այսօր, 1/13 Հոկտ., Ավէլեան ծովակալի նաւախումբն, երեք մարտանաւէ բաղկացեալ և Խաղաղական Ովկիանոս գնացող երկու մարտանաւեր, ընդ ամենայն հենգ ռուսական զրահաւորք, կ'այցելեն Թուլոն, փոխարինելով Քրոնշդատի այցելութիւնը։ Ֆրանսացւոց համար այսօր, և մինչև երկու շաբաթ, օրուան մեծ դէպքը պիտի ըլլայ սոյն այցելութիւն, քաղաքական պատճառներով որք բազմից բացատրուած են արդէն։ Ֆրանսական գլխաւոր շաբաթաթերթը, Ռէվը- Պլէ, իւր վերջին թուով հրատարակած է երկու յօդուածներ տարբեր ոգւով սոյն ռուսական այցելութեան առթիւ։ Առաջին յօդուածին մէջ կ'ըսէ։

«Կ'ուզէ՞ք դիանալ թէ Ֆրանսա Ռուսիոյ ո՞րչափ փոխ տուած է ցարդ։— Իբր երեք ու կէս միլիառ։ Իրաւ է որ այս դրամ գրէթէ ամբողջովին գործածեցաւ հին պարաքեր վճարելու՝ ա. նոնց տոկոսը զեղչելու համար։ Ռուսիա պարզապէս իւր պահանջատէրները փոխեց, և Բրուսիոյի Շայլոքին ձեռքէն ազատեցաւ։ բայց այսուհետև ռուսական ամէն փոխառութիւն ի Ֆրանսա բան մը պիտի աւելցնէ Ռուսիոյ անտեսական զարգացման վրայ. պիտի աւելցնէ անոր զինուորական սպառազինութիւնն, և զօրագունդեր պատերազմական վիճակի մէջ դնելու նպատակ։ Ֆրանսական խնայութիւնք պիտի յարուցանեն անտեսական և զինուորական զօրութեանց համախմբում մը, որ արդէք պիտի ըլլայ Գերմանիոյ ևս առաւել հարստանալուն և զօրանալուն։ Եթէ Ֆրանսուհուս նիզակակցութիւնը պահպանուի ու զօրացուի, պատմութեան օրէնք մը ակներեւ պիտի ըլլայ։ Վաղ կամ անագան գերմանական տարրն անկարող պիտի ըլլայ դրամական և զինուորական արքի բեռը տանելու, և ուրիշներէ առնուած երկիրներն ետ տալ պէտք պիտի ըլլայ։ Ֆրանսայի միակ հաշիւն Ալզաս Լոռէնն է, բայց Վիւրզբուրգ գեւէն անդին Ռուսիա աւելի մեծ հաշիւներ ունի իւր գերման դրացւոյն հետ։ Գերմանիոյ համար դէպի Ռուսիա յառաջանալու ժամանակը վերջացած ըլլալով, սլաւ տարրը դէպ արեւմուտք (Գերմանիա) կրնայ յառաջ խաղալ օր մը։»

Հիմա մտիք ընէք Ֆրանսական միւնոյն թերթին երկրորդ յօդուածը։

«Մենք Ֆրանսացիքս երբեք կիսովին բան մը չենք ըներ։ Եւ երբ անգամ մը սկսինք սիրել անհատ մը կամ ազգ մը, անպատճառ խանդավառութեան կը տանինք։ Ֆրանսա հիմա բոլորովին Ռուսիոյ ձեռքը կը գտնուի, որ կուգայ երեք նաւով իւր սեփականութեան իրաւունքն ի գործ դնել։ Կը թուի թէ կառավարութիւնը գոհ պիտի ըլլար եթէ չափ մը դրուէր հանրային եռանդեան։ Պ. Ֆիւբիւի նախարարութիւնն այն Ֆնոզայ դիրքն ունի որք միշտ հոգ կը-նեն որ իրենց պզտիկ տղայք անխոհեմութիւն մը չընեն անյարմար տեղ մը։ Բայց լրագրութիւնը չափաւորութեան խօսք մտիկ ընել չուզեր։ Շնորհիւ լրագրութեան, Ռուսք մեր մէջ պիտի ընդունուին անօրինակ ցոյցերով։ Ազգայ իմաստութիւնը կ'ըսէ թէ մեր բարեկամները պէտք է սիրենք այնպէս իբր թէ անոնք օր մը պիտի դադրին մեր բարեկամներն ըլլալէ։ Քանի՞ կ'առնեա այս տեսակ խոհեմ դիտողութիւններ։ Մեզ համար ի՞նչ նշանակութիւն կրնան ունենալ անոնք։»

ՅՈՒՅՍԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ.— Ի Փարիզ կէս պաշտօնապէս ծանոյց Հավասի Դորձակալութիւնը թէ Ֆրանքեւռուս հանդիսից առթիւ հաւանական է որ օտարականներ խառնուին Ֆրանսացիներուն և Երրեակ Նիզակակցութիւնը կողմոյ Տէրութեանց մասին անքաղաքագիտական խօսքեր ըսեն կամ ցոյցեր ընեն, դիւանագիտական հարցեր յարուցանելու համար Ֆրանսական կառավարութեան։ Հետեւապէս, լրագրութիւնն ամէն կողմ յորդոր կը կարդայ Ֆրանսական հասարակութեան որպէս զի այնպիսի օտարականներու շահագիտական ցոյցերուն չմասնակցի, և դրացի կառավարութեանց գիւրազգածութիւնը վիրաւորող բան մը չընէ Ռուսաց ի Թուլոն, Փարիզ, Լիոն և Մարսիլիա այցելութեան առթիւ։ Ֆրանսացիք շահ ունին այն գաղափարն հաստատելու թէ խելք ժողովուրդ են, եւ վայրապար չեն գրգռեր օտարներն, որքան ալ սիրտով ազէկ չըլլան անոնց հետ։ Այս անգամ եւս հոգ պէտք է տանին ծուռ գաղափար մը չտալու։ Այս մնոք արուած յորդորներու առատութենէն կ'երեւի թէ վարիչներն իրենք ևս այն մասին բոլորովին ապահով չեն դեռ։

ԱՎԷԼԱՆ բարեբախտ ծովակալն իւր ի Ֆրանսա այցելութենէն ալ և ալ կարգի յիշատակներ պիտի տանի։ Նախ իրեն պիտի տրուի՝ Փարիզի կողմէ՝ Ձոյլ արծաթէ արձան մը՝ «Զինեալ Թագաւորութիւնը» ներկայացնող, յետոյ արծաթեայ Մի մոռնար-զիս (Փէնսէ, ֆորբէ գուլաղը) ծաղիկներէ և երկնագոյն գոհարներէ կազմեալ փունջ մը, զոր մատուցանելու գաղափարը կը պատկանի Տիկին Ասանի։ Պոռտօ քաղաքն 5,000 ֆր. քուէարկեց՝ նոյն գաւառին ամենէն հմաբաւոր գինիներէն մէկ մէկ նմոյշ իրեն նուիրելու համար։ Ասով ծովակալին համար գինիի մթերանոց մը պիտի կազմուի, որ անչուշտ աւելի պիտի ճոխանայ եթէ Ռէնս և Տիժոն հետեւին Պոռտոյի օրինակին, և Պուրկոնեի ու Շամբանեի անուանի գինիներէն քանի մը տակառ նուիրեն, այն եռանդնաբորբոք գինիներէն որոնք մէկ կը բերի գաղղիական զուարթութիւնը։

ԲԱՆԱՄԱՑԻ գատապարտեալք մի առ մի բանտէն կ'ելնեն, պատժոյ մէկ մասին շնորհմամբ՝ ինչ ինչ պայմաններու տակ։ Պ. Շարլ տը Լէսէքսէ ետքն եւս Քրէսի Լիոնէի բարձրագոյն պաշտօնատար Պ. Պլանտէն, որ կաշառք տալու մեղնորդ եղած էր, և որ բանտարկուելէն ի վեր հիւանդ էր և Սէն Լուսի հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուէր։ Միակ յանցաւորն որ բանտարկուած կը մնայ՝ Պայհոն է, կաշառակեր նախկին նախարարապետն, որ էգանքի բանտին մէջ համակերպութեամբ կը կրէ իւր արդար պատիժ։

ՌՈՒՄԱՆՈՒԻ օրիորդ մը կալացցի, որ ի Փարիզ Մարբէ-Քէօռի մայրապետներուն խնամքով կրթուած է անոնց գիշերօթիկ վարժարանին մէջ, ուսմանց ընթացքն աւարտելով, գրեց ուղղակէս առ Պ. Զոլա և հարցուց թէ «ձեր վէպերը կարդալու կ'արտօնե՞ք զիս։»— Պ. Զոլա պատասխանեց.—«Օրիորդ, ցորչափ աղջիկ մը չէ ամուսնացած, իւր ծնողաց խնամքին տակ կը գտնուի։ Երբ կարդուի, իւր ամուսնոյն խորհուրդ կը հարցունէ, և պէտք է հարցունէ։ Իմ կարծիքս է որ իմ գիրքերս կրնաք կարդալ, պայմանաւ որ ձեր ծնողք կամ ձեր երիցին առ այդ արտօնեն զձեզ։ ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ»

ՍՈՒԼԹԱՆ ՏՈՒՆ.

Պուլկար տաղ Մէրսինի և Կեսարիոյ մէջ տեղ կը գտնուի, իբր 30 ժամ հեռի Միջերկրականի այն նաւահանգստէն։ Ընդարձակ հանք մ'ունի կապարախառն արծաթի։ Այս հանքին մէկ մասնաւոր յատկութիւնն է որ արծաթին հետ ոսկի եւս խառն կը գտնուի, թէեւ գոյն համեմատութեամբ։ և այնու հանդերձ միայն ոսկին տարեկան 1,000 ոսկիէն կրնայ արժել։ Միայն թէ հանքին շահագործումն հին ձեւով տեղի կ'ունենայ, և յուսացուածին չափ շահ չի տար Տէրութեան, որ սոյն բնական հարստութիւնը կ'արտադրէ ի ձեռն իւր հանքայ և անտառայ նախարարութեան։ Պուլկար տաղ անուան բաղարութիւնը գժուար է տալ։ Ոմանք կը կարծեն թէ այն կողմի լեռներ Տաւրոսեան լերինք կոչուած ըլլալով, ըստ սովորական Տաւրոս կամ Taurus Ցուլ կը նշանակէ, Պուլկար տաղ պէտք է ըլլայ Պուլղա տաղ։ Ցեղոյն բնակիչք մահմետականներ և թրքախօս յոյներ են, և կառավարիչը կը նստի Նէյսէ։ Պուլկար տաղ այն կողմի ամենէն բարձր տարն է։ Բնակիչք շատ տգէտ են։ Բժիշկի երես չեն տեսած։

Փոքր Ասիոյ գրէթէ ամէն կուսակցութեանց մէջ, ուշգիր ուշադիրը կը հանդիպի հին հանքերու օրք հազար կամ երկու հազար տարի առաջ շահագործուեր են։ Այո՛, միայն հին պատմական շէնքերու մնացորդներ չէ որ կը տեսնենք։ մետաղագործական ճարտարութեան նմոյշներ ալ կը նշմարենք, Տեղ տեղ փորուած են հանքեր, և առնոնց մնա փուռերու մէջ մետաղնիթք հալեցուած են և մրուրները դեռ կը կենան։ Մինչև իսկ այն ճարտարագէտք որք նոր հանքեր կը գտնեն կ'առաջնորդուին իրենց նախորդաց խուզարկութեամբ, որք մնաերն անշուշտ գտած են նոյն տեսակ հարստութիւն մը, և ականներ բացած են։ Ինչպէս գիտենք որ այս երկիրներ ու գաւառներ երբեմն քաղաքակրթութիւն վայելած են, հռոմէական, յունական, հեթանոսական կամ ուրիշ, նոյնքան ապահով կրնանք ըլլալ թէ հին քաղաքակրթութեան ի կիր արկած մետաղանիւթը սոյն այս գաւառներու մէջէն կը հանուէին։ Եւ հանքային վաղեմի ճարտարութեան հետքերուն շատութիւնն իսկ գաղափար կուտայ մեզ թէ երբեմն որքան հոգ տարուեր է այս հանրօգուտ ճիւղին։ Անոնք իրենց կրցածին չափ ըրած են։—չունենալով շատ խորունկ իջնելու գիւրութիւններ, մակերեսը քերած են առաւելապէս։ Հանքեր կան դրս բանեցնող նախնիք հարկադրուեր են կէս ճամբան թողուլ, կամ այն է որ տարերկրեայ ջուրերու ընթացքը չեն կրցեր դարձնել, և կամ պատճառն դէպքերու յանկարծակի երեւէիներ ուրիշներու ձեռք անցուցեր են շահագործութեան վայրերն։ Հանքային ճարտարագէտք կը պատմեն մանրամասն թէ ի Գարասու Աստաքաղի գիտած են հանք մը հին ձուլարանով, որ հանքանիւթոց մրուրներու հետ գտնուած են երբեմն ձուլուած արծաթախառն կապարի խոշոր կտորներ, ամեն մէկին աւելի քան 500 քիլոկրամ ծանրութեամբ։ Շատ մը կարեւոր հանքանիւթեր որք այսօր այնքան կը խնդրուին հնութեան մէջ ուշադրութիւն չէին գրաւեր, օրինակի համար գինկօ, քրոմ, մանկանէզ, նիքէլ, ոսկերոցակ պիսմութ, ալն։ Ինչպէս նաեւ ամեն տեսակ հանքածուխեր և հանքային կաղեր, նաւթ կամ քարիւղ, ձիւթ, ալն։

Մեր ժամանակներ հանքերուն այնքան ընդարձակապէս և շահաւորապէս շքանիլը կրնանք քանի մը օրոշ պատճառներու վերագրել։ Նախ և առաջ, սովորութիւն եղած էր որ յառաջագոյն հանքային կարգ մը շինութիւնք և մետաղանիւթոց փոխադրութիւնք իրրեւ սովորական աշխատութիւն չէին վարձաւորուեր, այլ իրրեւ տարք կը նրկատուէին, աշխատութեան տուրքը, տարապարհակի գրութեամբ կատարուելով, որուն ենթակայ էին գիւղացիք։ Ասկէ յառաջ եկաւ որ գիւղացիք հանքերը ծածկելու մէջ շահ տեսան։ զի ուր հանք չկար, հոն այս տեսակ աշխատութիւն չէր պահանջուեր գիւղացիներէն։

Եւ յետոյ, մասնագիտութեանց մէջ ամենէն գժուարներէն մէկն է հանքային մասնագիտութիւնն, որ չափական և բնական գիտութեանց մեծկակ պաշար և բաւական փորձառութիւն կը պահանջէ։ Ամեն եւրոպական Տէրութիւնք Հանքայ վարժարան իրենց ամենարարձր վարժարաններէն մին կը նկատեն։ Փարիզի մէջ Հանքայ Վարժարանի ընթացարար մը առաջին կարգի գիտնոի հարքաւ կը վայելէ իրաւամբ։ Բնական է որ մեր մէջ գեռ նոր սկսած ըլլայ հանքայ համար մասնագէտներու պարարտութիւնն, և մարդու պակասութիւն յապաղեցուցած ըլլայ մեր հանքայ ըստ ամենայնի շահագործումը։

Բայց ասոնք, հանքերն երկրին համար պահեստի մեծ հարստութիւն մ'են, և որպէս զի անարժան ձեռքերու մէջ չիյնան, շատ գժուարութեամբ արուած են խնդրուած արտօնութիւնք, և գիւրին չէ ամեն ուզողի արտօնութիւն տալ հանք բանալու և բանեցնելու։

Դերմապէս, մինչև քսան ժամանակներս, և մասամբ իւրք հիմակ ալ, փոխադրութեան միջոցներու սակաւութիւնն արգելք է մետաղանիւթերը շահաւորապէս տեղափոխելու։

Թէեւ իրաց այս վիճակ վերջին ժամանակներս բարեփոխուած, բայց դեռ ժամանակ պէտք է որ Դրամագլուխը վստահութիւն ստանայ՝ հանքային մեծ ձեռնարկներու մէջ դնելու համար։ Եւ յետոյ, պէտք է յիշենք թէ Եւրոպայ և Ամերիկայի մէջ հանքերը բանեցնելու համար բոժնի վրայ անանուն ընկերութիւնք կը կազմուին, և այս դրութիւն տակաւին մեր մէջ մնած և քաղաքացիութեան իրաւունք ստացած չէ այս կողմեր։ Զայս եւս ժամանակը պիտի բերէ անշուշտ։

Հետեւապէս, հանքային շահագործութիւնը մեր գաւառաց մէջ տակաւին կոյս վիճակ մը կը ներկայացնէ կրնանք ըսել. հակառակ անցեալ գործունէութեանց։ Կապան Մատենի արծաթի հարուստ հանքերը փակել պէտք եղած է՝ շահաւոր կերպիւ բանեցնելու գիւրութիւն չգտնուելուն համար հոն։ Կիւմիւշխանէի հանքն եւս եթէ չի բանիր, պատճառը նոյն է։ Արդի պայմաններուն մէջ ծախքը չի գոցուիր։ Բայց երբ պայմանք բարեփոխին, պատճառ չկայ որ երկիրը չօգտի։ Արդիսի պղինձի հրաշակաւոր հանքերն եւս նոյն վիճակին ենթարկուելու վրայ են։ Մատնագէտներ կ'ըսեն թէ այս հանքերէ հանուած պղինձն աւելի երկար կը պարունակէ քան պղինձ։ Կեդրոնէ հեռի, հաղորդակցութեան միջոցներէ աւելի կամ նուազ զուրկ, կարելի չէ եղած հաստատել ամենէն բարեկարգ դրութիւնն այս հանքայ շահագործման համար, և ապագային վերատեսել բարիքներու դասէն պէտք է համարիլք նաեւ այս հանքայ գործածումը։ Նոյն կարգեր, ի Բալու և այլոց, կան ուրիշ հին հանքեր ալ։ Շապին Գարահիսարի կողմի արծաթի հանքն անգլ. ընկերութիւն մը կը բանեցնէ. ալն։

Քանի որ մեծագոյն պէտքերէն մին փոխադրութեան դիւրութիւնն է, առաջարկուած է դէպ կոչուած լաստանաւերը գործածել, որով կարելի է Եփրատի եզերքը գտնուող Կապան Մատենի արտադրութիւնքը տիկելու վրայ հաստատուած լաստերով փոխադրել մինչև Պիրէճիք, Քէօմիւր Խանի կիրճէն։ Պիրէճիքէ մինչև Իսկէնտերուն դիւրին է փոխադրութիւնը։ Կը յիշուի թէ Սուլթան Մահմուտի օրով Զօրավար Մուլիքէ, որ այն ատեն Օսմ. ծառայութեան մէջ կը գտնուէր, Քէօմիւր Խանի այս կիրճէն անցաւ, Մալթիայի և Իզմիրի մօտ, Քէլէբի վրայ գետեղուած մենաւորմ մը ունենալով իրեն հետ։ Այս փորձ չկրկնուեցաւ այլեւս։ Այն առթիւ իմացուեցաւ թէ գժուար չէ եղեր օգն հանել ժայռի կոր մը որ գետին մէջ կը գտնուի և փանգաւոր կրնայ ըլլալ այն ատեն միայն երբ ջուրերն լիցած են։ Բայց նաեւ կարելի է խուսափիլ այս գժուարութենէ՝ հոն բերը վար առնելով և 200 մէտր անդին նորէն բեռնաւորելով։ Ամեն պարագայի մէջ, ահա կիլիկիոյ մէջէն ճամբայ մը արեւելեան վերնագաւառներու հանքանիւթերն ի Միջերկրական փոխադրելու համար։ Բարեբախտաբար, Փոքր Ասիոյ մէջ երկաթուղիներու շինութիւնն արդարացի յոյսեր կը ներշնչէ թէ երկրագործութեան հետ նաեւ հանքագործութիւնն իւր բերքեր արտադրելու նոր և գիւրագին միջոցներ պիտի ունենայ այսուհետեւ։ Թուրքիա մինչեւ ցարդ երկրագործ երկիր մը կը համարուէր. որովհետեւ հողային և կենդանական բերքէ զատ ուրիշ բան չունէր օտար երկիրներուն ծախելու. և յայսմ՝ իսկ տեղ տեղ կարօտ կը մնար ներածումներու։ Երկաթուղիներու և կառուցիներու շինութեամբ վերոյհիշեալ պայմանաց բարեփոխումն եւ, պատճառ չկայ որ մեր գաւառք նաեւ մետաղային արտադրութեան շնորհիւ ապրուստի նոր միջոց մը չունենան։

Վերադառնալով Պուլկար Տաղի հանքին, որոյ ճարտարագէտը վերջերս Հայ մ'էր, Համբարձում էֆէնտի, յուսալի է որ նոր ոգին որ կը տիրէ հանքայ և անտառայ նորակազմ նախարարութեան մէջ, զգալի ըլլայ նաեւ Փոքր Ասիոյ սրտին վրայ գտնուող այս կարեւոր հանքին մէջ, և ակներեւ պակասութիւնք, ուր որ կան, լրացուելով կամ գարմանալով, բնական հարստութեան այն աղբիւր իրաւունք հարստութեան աղբիւր մ'ըլլայ Տէրութեան համար, փոխանակ ծախքի և մտահոգութեան առարկայ մ'ըլլալու։ Հանքայ շահագործումն այսօր շատ յառաջացած գործ մ'է։ Երկրագործութիւնն, հին մէթոտներու հետեւելով հանդերձ, դեռ շատ տեղեր բաւական հոստութեաբեր կ'ըլլայ։ Հանքագործութիւնն ոնանկ չէ։ Արտադրութեան ծախքը պակասցնել՝ արուեստական կատարելութեամբ, փոխադրութեան ծախքը պակասցնել, հանածոներուն քանակութիւնն աւելցնել ու տեսակն աղնուացնել այսօր երեւելի մեկ ճիւղն են գործունէութեան, յորմէ զուրկ գտնուող գործիչներ ի դուր վատնած կ'ըլլան այն գանձեր զոր երկիրը դարերէ ի վեր իւր ծոցին մէջ պահած պահպանած է, ի վայելս ուշիմ և ճարտարագործ մարդկութեան։

ՀՈՎՍԵՓ ՕՍՄԱՆ

* * *

Վսեմ. Սելիմ Մեկիսաէ էֆ.ի անձնէնութեան ներքեւ նոր նախարարութիւն մը հաստատելով հանքայ, անտառայ և երկրագործութեան համար, Վեհ. Սուլթանն ի մէջ այլոց հանքերու շահագործման նոր կարեւորութիւն մը

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (52)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ԹԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

«Ուրեմն անօգուտ թէ՝ ուրիշներուն և թէ ինձի, ուրիշ ընելիք չունիմ եթէ ոչ անհետ ըլլալ։

«Սա կերպով տուն որոշումս։ Վերջին անգամ մըն ալ հարցափորձեցի ինքզինքս։ հարցումը սա էր։

«—Եթէ Թենիան կանչէ քեզի, պիտի երթա՞ս։

«Տեսէք, արդէն Թենիա կ'ըսէի, այսինքն թէ կ'ընդունիմ հրեշային մականունը զոր տուած էին այդ կնոջ։

«Թենիա՞ն, այսինքն այն աղէտալի պատաղիչ լուծանիթն որ կը փակչտի աղիքներուն, կը կրծէ զանոնք, կը սեղմէ, կ'ոչնչացունէ, որ զօրեղ մարդը կմախք մը կը դարձունէ. որ կը սպառէ ուժը, կը ջնջէ կորովը...

«Թենիա՞ն։ սարսափելի տարօրինակութիւն օրուն առջեւ գիտութիւնը դեռ կը վարանի։

«—Եթէ քեզի կանչէր, պիտի երթայի՞ր։

«Եւ ես կը պատասխանէի։

«—Այո՛։

«Ուրեմն վերջ մը դնելու էր կեանքիս։

«Որոշեցի։

«Ինքզինքս մահուան դատապարտեցի։

«Օ՜հ, սոսկալի օրն որ կանխեց այդ գերագոյն գործն։ Երիտասարդական առուգութեան մէջ դեռ որչափ փորձեցի պաշտպանել ինքզինքս, ո՞րչափ կուզէի յարիկ կանգնիլ։ ի՞նչպէս կը ջատագովէի իմ խնդիրս։ ո՞րչափ ներողամիտ եղայ իմ տգեղ գործերուս համար։ Զատագովութիւնք, գանգատք, տրտունջք, ամենքն ալ բախեցան իմ անձնական խայտառակութեանս։ Եւ մտածեցի որ գործադրելու էի անձիս դէմ արձակած այս վճիռս։

«Սակայն, հիմակ կը յիշեմ, վերջին ժամուն շողշողուն տեսիլք մը անցաւ աչքիս առջեւէն։

«Այո, ա՞յբ կը գտնուէր։ Մանկամարդ աղջիկ մը, մաքո՞ւբ, կո՞յս, պաշտելի՞։ Փայլակի մը պէս անցաւ, և Թուեցաւ ինձ թէ՝ եթէ աւելի կանուխ հանդիպէի անոր, մարդ մը կ'ըլլայի։

«Բէ՛հ։ իմ խելս սիրտս խաբող նոր պատրանք մըն էր այս։

«Մնացեալը գիտէք։

«Եւ հիմակ, պարոններ, դուք որ զիս ազատեցիք, դուք որ իրաւունք ունիք մանրաքննելու հոգիս ամենէն խորին ծալքերը։ ։ ։

«Դատեցէք զիս։ ։ ։

«Մինակ, ազէկ մտիկ ըրէք։ ։ ։ Բաւական անկեղծ եղայ, բանի տեղ չդրի իմ հպարտութիւնս, իմ անձնասիրութիւնս։

«Ես ինքս կրնամ վստահիլ խօսքիս։

«Այն վայրկենէն սկսեալ յարում ուզեցի լթել կեանքը, անանկ փոփոխութիւն մը կատարուեցաւ յիս որ։ ինքզինքս հարցափորձելով, կարծես երկու տարի ետ գացած զգացի։ Ոչ, բոլոր բանձներս ա՛լ գոյութիւն չունին։ Երբեմն Մարսիալը մեռա՞ծ է։։։ և ուրիշ մը արթնցած է, որուն մէջ կը խօսի պատուոյ և ուղղամտութեան բոլոր ձայնները։

«Եթէ ձեր միտքն ազէկ հասկցայ, դուք անձերնիդ նուիրած էք մեծ և վեհանձն գործի մը։ այս եռասէր և ոխերիգ ընկերութեան մէջ՝ իրաւունքի և պատուոյ ասպետներն եղած էք։

«Լաւ ուրեմն։ կը խնդրեմ ձեզմէ։ բացէք ինձ ձեր կարգերը, և իբր հաւատարիմ զինուոր պիտի մարտնչիմ ձեր քովը։

«Բարիքի այս բանակին մէջ, որուն գոյութիւնն յայտնեցիք ինձ, ամենէն տարին և ամենէն վառնգաւոր տեղը պիտի բռնեմ— եթէ կուզէք—։։։ իմ առնական բոլոր կորովներս արթնցած են ի լուր ձեր կոչման։ Զեմ պահանջեր որ այսօր հաւատ ընծայէք ինձ։։։ փորձի ենթարկեցէք զիս։։։ կեանքս ձեզի կը պատկանի։։։ ձեր վճիռին կը սպասեմ։»

Մարսիալ իր աթոռին վրայ ինկաւ, այս խոստովանանքին անձկութիւններէն խոնջ, ուր երեւան եկած էին իր ամենէն դառն յիշատակները։ Քիչ քիչ Մեռեալներու Ակումբին անձերն ալ յուշտակուած էին այս պատմութենէն, ուր մարդկային տկարութիւնն այնքան բարձր կը խօսէր։ Եւ երբ Մարսիալ աւարտեց, բառ մը չեղաւ դուրս այն սեղմուած կուրծքերէն։ Ամենքն ալ կը թաղուէին իրենց խոհանքին մէջ, և թերեւս կը յիշէին թէ իրենք եւս կրած էին տարփանքի աղէտալի լուծը։ Վերջապէս Առման որ Պեռնէյ ոտքի ելաւ։

—Պարոններ, ըսաւ, լսեցիք Մարսիալի պատմութիւնը, լսեցիք նաեւ ձեզի ուղղած իր աղաչանքը։ Գիտէք ինչ կը մնայ մեզ ընել։ Թող ամեն մէկերնիս իջնէ իր խիղճին ամենէն խորը, և հարցունէ ինքնին թէ մեզի կոչում ընող մարդն արժանի՞ է իր անձը նուիրելու այն գործին որուն ձեռնարկած ենք։։։ Ցիչեցէք որ մեր առաջին պարտքն է բացարձակ անկեղծութիւն դէպ ի մեր անձը։ Ուստի, կեղծ հպարտութիւն, իրաւախոհութիւն պէտք չէ։։։ Այո կամ ոչ, Մարսիալ իրաւունք ունի՞ մասնակցելու Մեռեալներու Ակումբին։ Այո կամ ոչ, մենք ալ մեր կարգին իրաւունք ունինք՝ վստահելով իր վրայ՝ իրեն հաղորդելու մեր ընկերակցութեան գաղտնիքները։ Մեր պատասխանը, գիտէք, սապէս պէտք է ըլլայ։ Այո, ոչ, կամ, փոյթ։

Առման Մարսիալին դարձաւ։

—Եթէ կ'որոշենք որ փորձ տեղի ունենայ, կը նշանակէ թէ պէտք ունինք նոր դրաւականներու՝ դեռեւ վերջնապէս մեր մէջ ընդունելէ առաջ։ Այս պարագայն մէջ, չպիտի իմանար մեր անունները և չպիտի տեսնէք մեր դէմքերը։ Պարտք մը կը դընենք ձեր վրայ, և անիկա կատարուելէ ետք միայն մեր ընկերն ու եղբայրը պիտի ըլլաք։

—Ի՞նչ ալ ըլլայ ձեր որոշումը, ըսաւ Մարսիալ, կ'ընդունիմ։ Ես ինքս կը հաստատեմ թէ հոգեկան տկարութիւնը որուն ապացոյցը տուի, կրնայ կասկած ներշնչել ձեզ։ Եւ ոսկոյն եթէ կարենամ ինքզինքս կարդալ խիղճս խորը, պիտի յիշեմ թէ վիշտի և խղճմտանքի բռվէն՝ կամքը դուրս կ'ելլէ աւելի կրգովի և աւելի տոկուն։։։

Առման չարժումով մը ընդմիջեց զայն։

—Լսեցիք ձեզի։ մե՛զ կը մնայ գնեզ դատել։ Դիտցէք նաեւ թէ ամեն որոշում միաձայն հաւանութիւն կը պահանջէ՝ ի մասին ընդունելութեան և մերժման։ Գաղտի փորձին, մէկ ձայն կը բաւէ՝ զայն գործադրելու համար։

Երկայ լռութիւն մը տիրեց։

—Մարսիալ, յարեց Պ. որ Պեռնէյ, մենք իւրաքանչիւրը, քննելէ ետք իր խիղճը, իր որոշումը պիտի յայտնէ ձեր առջեւ։

Մարսէլ գլուխը խոնարհեց։ Անձկութենէ տժգունած էր։

Նախ որը Լիոնել Սթօրիկան ոտքի ելաւ և ըսաւ։

—Այո։

—Այո, ըսին Աշ և Զաֆ եղբայրները։

—Այո, կրկնեց Առման։

Մինակ մարբիզուհին կը մնար։ Երբ զրուելը վեր առաւ, Մարսիալ չկրցաւ զարմացման չարժում մը զսպել։ Սգապատ սրբանը մթնցնող ստուերին մէջ չէր նշմարած թէ իր դատաւորներէն մէկը կին մըն էր։

—Ին

առաւ։ Ասիկա չատ լաւ տնօրէնութիւն մ'է, մանաւանդ որ նոր նախարարը գործին կարեւորութիւնն հասկցած գործնական մարդ մ'է, և իր օրով յուսալի է որ հանքային վարժարան, հանքային պաշտօնէութիւն և շահագործութիւն լոկ անուանական բաներ չըլլան, այլ կայսերական բարձր նպատակին, որպէս նաեւ երկրին տեւական շահերուն օգտակար կերպիւ գործածուին։ Այն ատեն երկիրը պիտի քաղէ իւր հանքերէն այն օգուտը զոր հազար կամ երկու հազար տարի յառաջ կը քաղէ եղեր, և աւելին ալ, քանի որ արդի գիտութիւնն և արուեստն իրաւունք կուտան մեզ աւելի կատարեալ և աւելի նպատակայարմար շահագործութիւն մը ակնկալելու։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռիկայի մօտ, ձկնորսներ գոյ չկ'մը գան, որոյ մէջ թուղթ մը կար այս բառերով։

9.45 երեկոյ. Ռուսալրա խրեցաւ. ամեն ինչ կորած։

Պ. Սիան, երկրորդ տնօրէն փեթերսպուրգի Առեւտրական Դրամատան, ձերբակալուեր է հարցաքննիչ դատաւորին պահանջմամբ։

Անդլ. նաւախումբը տարբոյս վերջանալէն առաջ այցելութիւն մը պիտի ընէ ֆրանսական ջուրերը, ժէրվէ ծովակալի նաւախմբին ի փորձամարթ բրած այցելութեան փոխարէն։ Բայց ասիկա ֆիլոսոֆային լսօսքն է, զոր դեռ վերջնական չի նկատեր թռ։

Թուլոնի քաղաքապետն յայտարարութիւն մը հանելով հրաւիրեց ժողովուրդն որ իւր հանգիստն ազատակներով ցոյց տայ թէ ամեն ազգայ հաւատ խաղաղութեան կը վստահի, և ինքն իսկ հանգարտ մնալով, դրգռիչներէն զգուշանայ։ (Տես բացատրութիւնն այս առաւ Ա. երեսին մէջ։)

Քոպոտրկի հանդուցեալ դպրոցի Քալենպերկի գրկին մէջ գտնուեցաւ 15 հազար անգլ. ոսկւոյ հնչուն գումար մը, զոր հետեւապէս կը ժառանգէ Լոնդոնի գրուքն, որ Քոպուրկի վերհպանն է այսօր, Դուքսվիրէա անուամբ։

Պ. ժորժէֆ Ռենանի Ռէբէ-պլէ Ֆրանէի տնօրէնութենէն հրաժարման վրայ խօսելով, Փարիզեան լրագիրը զայն կը համարին Բանտայի անմեղ զոհերէն մին։ Ինք առանց բարա մը առած ըլլալու, փեսայն էր սակայն հանրածանօթ Ռենանը սիրտնաւորին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

ՈՍՄԱՆԱԿԱՆ ԹՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումնական Թորհուրդն իւր շաբաթական նիստը կազմեց չորեքշաբթի օր, Զալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Պէրպէրեան Ռէֆիէսս էֆէնտիի և իմիջի այլոց, հետեւեալները անօրինեց։

1։ Եղջրատի Ուսումնական խորհրդոյ ընտրութիւնը կատարուած և յայտարարուած լինելով, հաստատեց ընտրութիւնն սոյն խորհրդոյ, որոյ անդամը են՝

Նաղարէթ էֆ։ Սահակեան
Մխսոբ » Կէվէհէրեան
Իդնատիոս » Մինասեան
Ալէքսանդր » Արսլանեան

2. Տիկին Մատակեան գրութեամբ մը յայտնելով որ յառաջիկայ կիրակէ օր տեղի պիտի ունենայ իւր Վարժարանի ուսանողուհիոց աւարտական քննութիւններն Բերայի Արհեստանոցին մէջ, կը խնդրէր Թորհուրդէն ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին։

Թորհուրդը նկատելով որ ինք ցարդ պաշտօնապէս անտեղեակ կը գտնուի սոյն կրթական ձեռնարկութեան մասին, որոշեց այս առթիւ մնաթն տեղեկանալ անոր ուղղութեան և ըստ այնմ դադափար մը կազմել։ Հետեւաբար պաշտօն յանձնեց իւր Ատենապետին՝ Պէրպէրեան էֆէնտիի, և անդամակից Յակոբ Ոսկան էֆէնտիի՝ ըստ այսմ ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին։

3։ Սեպտեմբեր Ս։ Առաքելոյ տեղւոյն ազգային վարժարանի ուսուցիչ Պ։ Յակոբ Գարակէօզեանի վերադիր յանձնելու համար թէեւ խնդիր ներկայացուցած էր, սակայն Թորհուրդն նկատելով որ այս մասին եկած թղթերը թերի են, որոշեց գրել և յանձնարարել Ն։ Սրբազնութեան որ ըստ տարադրութեան կոչական կանոնադրի հարկ եղած կանոնական գործողութիւններն կատարէ և տեղեկագրէ կեդրոնին ըստ այնմ դաւմանն տնօրինելու համար։

4։ Տպագրապետ Պաղտասարեան էֆէնտի վիճակագրական հրատարակութեան մ'ուսթիւ խնդրած լինելով Թորհուրդէն համարն Թուրքիոյ հայ վարժարանաց վիճակագրին, որոշեց այս մասին գրել Քաղաքական Ժողովոյ և անոր կարծիքն ստանալ։

Թորհրդոյ յաջորդ նիստն տեղի պիտի ունենայ հոկտեմբեր 13 ին։

ԱՐՄԱՇԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արմաշէն կը գրեն մեզ։

Վարագայ Խաչի տօնը այս անգամ ուրիշ տարիներէ աւելի փայլուն եղաւ յԱրմաշ, երկսեռ ուխտաւորաց խուռն բազմութեամբ, որք Պոլսէն, հեռաւոր տեղերէ, և Առաքազարէն, Պարտիզակէն ու Նիկոմիդիայէն եկած էին, որոց մէջ կը գտնուէին նաև Սեւ Ծովու եզերքը գըտնուող Շիրէ գաւառակի բնակիչներէն 50 յոյն ընտանիք։

Անցեալ չաթթ առաւօտ՝ նախկին հանգուցեալ վանահայր Գէորգ սրբազան Ալիքսանեանի անուան տօնագարձն ըլլալով, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ գերեզմանին վրայ, որ կը գտնուի առ ընթեր մեծ դրան Ս։ Տաճարին Զարմանի Ս։ Աստուածածնի վանուց։

Վարագայ տօնի առաւօտուն՝ Գեր։ Օրմանեան Սրբազան հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց, և պարագային յարմար քարոզ խօսելով՝ բացատրեց թէ՝ ի՞նչու համար Արմաշու տօնը՝ յատկապէս մեծ և Վարագայ Խաչերու տօներուն կը կատարուի։ Այս առթիւ յայտնեց թէ՝ Արմաշու հիմնադիր Եպիսկոպոսները՝ Վարագայ Խաչի տօնին կատարած են հիմնարկութեան հանդէսն ու օծումը։ Նոյնպէս, ինքն ալ Դպրեվանուց հիմնադրութիւնը Խաչի տօնին բրած և վարժարանի սանուց ձեռնադրութիւններն ալ նոյն օրը կատարուած ըլլալուն, վանքին համար՝ տօնադարձ նշանակուած է այդ օր։ Օրմանեան Սրբազան իր քարոզն աւարտեց բարեմաղթութիւններ ընելով վանն կենաց և բարօրութեան Վեհ։ Սուլթանին։

Վարագայ Խաչի առաւօտուն, յետ Ս։ Պատարագի, յատուկ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ գործարանապետ Գաֆաֆեան Յովսէփ էֆէնտիի հանգուցեալ որդւոյն՝ Գաֆաֆեան Արամ էֆէնտիի հոգւոյն համար, որուն հայրը, ինչպէս յայտնի է, 1000 լիրայէն աւելի ծախսելով՝ աղօրիք մը շինել տուած է վանքին համար, կատարկագործեալ մեքենայական զրութեամբ, որուն բացման հանդէսն ըստ խնդրանաց Գաֆաֆեան էֆէնտիի, պիտի կատարուի երկու շաբաթէն։

Յակոբիկ Ա։ Այվազեանի անձնական գոյքերն և հագուստներն, իր ծնողաց կողմէ նուիրած լինելով Արմաշու վանքին, Վարագայ Խաչի երկրորդ առաւօտուն Արմաշու Նախկին միաբան Արժ։ Յակոբ վարդապետ Ս։ Պատարագ մատուցանէլէ վերջ, Գեր։ Վանահօր Օրմանեան Սրբազանի հանդիսաւորութեամբ համայն Միաբանութիւնն և Դպրեվանուց սարկաւագներն և գպիրները և ուխտաւորք թափորով գացին օրհնել վաղամեռ երիտասարդին գերեզմանն, որոյ մօտ կանգնած էր գլխակալ և արտասուաթոր արգկերոյս հայրը, որ կը նորոգէր տխուր հանդէսի մը յիշատակութիւնը։

Վերոյիշեալ գոյքերը պարունակող գեղակերտ անուկը՝ յատուկ յիշատակարանով յանձնուեցաւ Գեր։ Մաղաքիա Սրբազանին, որպէս զի Արմաշու բոլոր խաչերն և Ս։ Մասունքներն անդ պահպանուին յետ այսորիկ։

Գեր։ Մաղաքիա Սրբազան՝ ուրբաթ երեկոյեն Դպրութեան աստիճան տուաւ հետեւեալ տասը տիրացուներուն։

Գառնիկ Տէրտէրեան, Եզոդիացի։
Յակոբ Արմուտլեան, Մէնէմէնցի։
Միսաք Սուրեան, Արաբկիրցի։
Արշակ Նժդեհեան, Խաչէրցի։
Գրիգոր Շահինեան, Մանիսացի։
Յովհաննէս Նազարեան, Սեբաստացի։
Արամ Մինէլեան, Նիկոմիդացի։
Մինրան Թապաքեան, Առաքազարցի։
Միքայէլ Ադրեան, Թուրեցի։
Կարապետ Մատթէոսեան, Նիկոմիդացի։

Իսկ շաբաթ երեկոյին կիսասարգաւագութիւն և Վարագայ Խաչի առաւօտուն աւագ սարկաւագութեան աստիճան տուաւ հետեւեալ հինգ գպիրներուն։

Ներսէս սրկ. Դալէմքէրեան, Կ. Պոլսեցի։
Սարգիս սրկ. Դուրեան, Կ. Պոլսեցի։
Շնորհալի սրկ. Միրզոյեան, Կայսերցի։
Դաւիթ սրկ. Շահրամեան, Կիւմիւշխանէցի։
Մկրտիչ սրկ. Պիլէճեան, Պարտիզակցի։

Երկուշաբթի գիշեր ժամ 2ին, Արմաշու Ս։ Տաճարին մէջ կատարուեցաւ վանքին գործակատար և Գէորգեան Ճեմարանի աշակերտ Օթանասեան Մինրան էֆէնտիի ամուսնութեան հանդէսն, Պոլսեցի ժամագործ Ռուբէն աղա Գասպարեանի աղջկան՝ Օրիորդ Զարուհիի հետ, կնքահայրութեամբ փաստաբան Նազարէթեան Մինրան էֆէնտիի։

Գեր։ Օրմանեան Սրբազան այս առթիւ գեղեցիկ խրատական մը խօսեցաւ, և ընդհանուրց նորապսակ ամուսնոյ։

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան պարահանդէսն, որ տեղի պիտի ունենայ վաղը (շաբաթ) գիշեր, փայլուն ու յաջող ընծայելու համար ամեն աշխատութիւններուն է Կարգադիր Մանախումբին կողմէ։ Պարերը պիտի կատարուին Թէվֆիք Պաշի թատրոնի սրահին մէջ, որ չբեղապես կը զարդարուի, և պարտէզն ալ հանդիսական տրամադրութեան ներքև պիտի դրուի։ Աւելորդ է յիշեցնել թէ պարահանդէսն անդիմակ է։ Պիտի նուագէ Պ։ Բոլանկէինուագախումբը։

Կարգադիր Մանախումբը կը հաղորդէ մեզ թէ ուտելիք և ըմպելիք պարտէզին սովորական գնովը պիտի տրուին։ Թօմպօլա կամ վիճակահանութիւն չպիտի ըլլայ, ինչպէս կը կատարուի սովորաբար ձեռնայինն պարահանդէսներուն մէջ։ Տոմակներու գինն է մէկ օսմ. ոսկի, որ իրաւունք կուտայ պարտէզն ու թատրոնը միանգամայն մտնելու։

Ազգանուէր Հայուհեաց և Կարգադիր Մանախումբին հրաւէրն ամենուրեք հանդիպելը ընդունելութիւն մը գտած ըլլալով, տարակոյս չի մնար որ վաղը գիշերուան պարահանդէսը փայլուն յաջողութեամբ պսակուի։

Տիկին Մելիքեան, Յակոբ և Տիրան Մելիքեան և Ն։ Եղամճեան, Ս։ Եսրբճեան, Պ. Քէրէստէճեան և Կ։ Զիլճեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն զգառնադէտ կորուստ իրենց Ամուսնոյն, Եղբօր, Քեռ, Քեռորդւոյն և Փեսային,

ՄԱՐԳԱՐ ԷՖԷՆԴԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

(ՔԱՂԱՔՈՒՆԱՐ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊՈՐՍԱՅԻ

որ յետ երկարատեւ հիւանդութեան կնքեց իւր մահկանացուն չորեքշաբթի երեկոյ ժամ 11ին, ի խոր սուգ համակելով իւր եղբայրները, քոյրերը, ամուսինը, զաւակները և համայն ազգականներն ու բարեկամները։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս օր ուրբաթ, Հոկտ։ 1, ժամը 5 ին, ի Ս։ Յովհաննէս Եկեղեցւոյ կէսիկ փաշայի, ուսկից հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պալըգլը գերեզմանատունը։

Ազգականք և բարեկամք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

1 Հոկտ։ 1893
Կէսիկ-Փաշա

Ընտրեալ Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՆԵՐ։ — Իւրաքանչիւր առաջին աստիճան տրուեցաւ պատուաւորանեներու գլուխին դեր-անօրէն Սամի էֆէնտիի։

Իւրաքանչիւր երկրորդ աստիճան՝ արարողութեան պաշտօնեաներէն Պէհճեդ պէյի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Միխալքճիքի գայմագամ Լամի պէյի։

Երուսաղեմայ Նախ. անուանեցաւ Ահմէտ Միւսլիմ էֆէնտի, Նախորդ Նախ. Եանեան։

Այնթապի Գուշատա գաւառակին Նախ. անուանեցաւ Իսմայիլ էֆէնտի, նախորդ Նախ. Մէնլիքի։

Պրուսայի Եէնիշէհիր գաւառակին Նախ. անուանեցաւ Իսմայիլ Աչիք էֆէնտի, նախկին Նախ. Իշխէկէօղլի։

Քարբերդի Դըզըլ-Քիլիսէ գաւառակին Նախ. անուանեցաւ Ալի էֆէնտի, նախորդ Նախ. Միտհաթի։

Տիարպէքիրի Զէրիկ գաւառակին Նախ. անուանեցաւ Սէյիտ-ալլահ Ֆեվզի էֆէնտի։

Գոսօվայի զօրաբաժնին հրամանատար անուանեցաւ Գ։ զօրաբանակի Ֆէրիկներն Թէվֆիգ փաշա։ Գոսօվայի կուսակալութիւնն ըստ առաջնոյն պիտի վարէ Ֆէրիկ Լտհէմ փաշա։

Բ։ զօրաբանակին հեծելազօրայ զօրաբաժնին հրամանատար անուանեցաւ Ճիրը Մուսթաֆա փաշայի հեծելազօրաց հրամանատար Միրլիվա Ագիլ փաշա, որուն Ֆէրիզուլեան աստիճան տրուեցաւ։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Գոսօվայի հրամանատար Ֆէրիզ Թէվֆիգ փաշայի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Իզմիրի նախնական դատարանի Հուգուգի ճիւղին Նախագահ Մահմուտ Լատա էֆէնտիի։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ։ — (Պաշտօնական Զեկոյցում)։ Մինչեւ երեկուան ժամ 7, հիւանդանոցին մէջ բնաւ դէպք չէ պատահած։ Սկիւտարի մէջ երկու մարդեր վարակուած են, Պէյօղլի մէջ մէկ և Սելիմիյէ զօրանոցին մէջ մէկ։ Սելիմիյէ զօրանոցին մէջ հիւանդացողներէն չորսն առողջացած են ինչպէս նաեւ մին այն անձերէն, որք քոլերինի նշաններով հիւանդացած ըլլալով նաւային կեդրոնական հիւանդանոցը փոխադրուած էին։ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին մէջ գտնուող հին հիւանդներէն երկուքը մեռած են։ Սկիւտարի Ցաղ Համամը թաղին մէջ ալ մարդ մը հիւանդանալով մեռած է։ Միւս հիւանդներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

* * *

Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակուած է հետեւեալ պաշտօնական Յայտարարութիւնը։

Տեղեկութիւն առնուած է թէ այլ եւ այլ տեղերու մէջ պատահած հիւանդները դարմանող բժիշկներն երբ քոլերայի նման նշաններ տեսնեն, հիւանդը դարմանելէ կդգուշանան և թաղապետական ոստիկանին իմաց տալով կը բաւականանան։ Անկից ալ մինչև որ բժիշկ և կամ հիւանդը հիւանդանոց փոխադրելու համար կառք զրկուի, հիւանդը ժամերով առանց դարմանի կը մնայ։ Այդ, նկատելով որ այդ պարագան, որ պատճառ կըլլայ հիւանդին վիճակը ծանրացնելուն, բնաւ ներելի չէ, որոշմամբ առողջապահական յանձնաժողովոյ կը ծանուցուի բոլոր բժշկաց թէ յետ այսորիկ եթէ տեղ մը հիւանդութիւն երեւան ելնէ՝ ո՛ր բժիշկին որ զինուի այդ բժիշկը պէտք է վուժայ հիւանդը դարմանելու և միւս կողմէն տեղեկութիւն հաղորդէ թաղապետութեան։ Նոյնպէս կը ծանուցուի թէ հակառակ պարագային մէջ բժիշկները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ։ — Սեպտեմբեր 29ին Իզմիրի ու Տէնիզլիի մէջ նոր դէպք չէ պատահած։ Իզմիրի մէջ հին հիւանդներէն երեքը մեռեր են։ Նահանգին միւս կողմերուն մէջ հանրային առողջութիւնը նոր գոհացուցիչ է։

—Սեպտ։ 28 էն 29, Պաղտատի մէջ քոլերայէ երկու մահեր պատահած են։ Սեպտ։ 27 ին ու 28 ին Հըլէի մէջ ութ մարդեր մեռած են և Խանգիրի ու Շըրջկայ Գըզըլպաթ անուն տեղը չորս։ Սեպտ։ 27 ին՝ Եագուպի մէջ մէկ։ Սեպտ։ 23 էն 26, Մէնտրիի մէջ երեսուն։

Ի ԿԱՅՍ։ ՊԱԼԱՏ։—Ներքին գործոց Նախարար Վեհ։ Խալիլ Ռիֆաթ փաշա երէկ կայս։ պալատ երթալով ստացաւ Վեհ։ Սուլթանի հրամանները։

Ի Բ։ ԴՈՒՌՆ։—Աւստրիական դեսպան Պարոն ֆոն Քալիչէ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վեսիր։ Նախարարին և Վեսիր։ խորհրդականին հետ։

ՄԱԼԻԹԷԻ մէջ երէկ յանձնաժողով մը ի նիստ գումարուեցաւ ընդ Նախագահութեամբ Նախարար Վեսիր։ Նաղիֆ փաշայի և ելմտական խնդրոց վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՀԻՏՏԷ ԵՒ ՄԷՔԻԷ։ — Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ Պաշտօնական Յայտարարութիւն մը կը յիշեցնէ՝ մայրաքաղաքիս կալուածատրոց դանձման համար հրատարակեալ կանոնագրին, որուն Հրդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն երբ կալուածատէր մը իւր տուրքը չվճարէ, իւր շարժուն սեպհականութիւնն պարտքին բաւականացող քանակութիւն մը առնուելով աճուրդի յատուկ տեղերու մէջ պիտի ծախուի և դոյացեալ դրամէն տուրքը պիտի գանձուի ծախքովն հանդերձ։ Նոյնպէս 5րդ յօդուածն որ կը տրամադրէ թէ վարձու տրուած կալուածի մը տուրքն երբ չվճարուի, վարձակալք պարտաւոր պիտի ըլլան տուրքը հատուցանել ի հաշիւ վարձքին։ Արդ, այդ կանոնադրով սահմանեալ պայմանամամբ մոտեցած ըլլալով՝ կալուածատէրք կը հրաւիրուին վճարել իրենց տուրքերն, որպէս զի օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ գնելու տեղի չմնայ։

ՍԴԱՄՊՈՒԼ լրագիրն որ անպայման կերպով դադարման դատապարտուած էր, երէկուընէ վերսկսաւ հրատարակուիլ։

ՕՏԱՐ ՆԱԻԵՐ։— Մասնաւոր օրէնքի մը համաձայն՝ օտար երկիրներէ Թուրքիա եկող օտար նաւերը պարտին իրենց առողջապահական վկայագիրը վաւերացնել տալ իրենց ճամբայ ելած տեղերու օսմանեան հիւպատոսաց։ Արդ, կայս։ կառավարութիւնը նկատելով որ նաւապետք ունենք չեն յարգեր օրինաց այս տրամադրութիւնն, որոշած է որ օտար երկիրներէ եկող նաւերու առողջապահական վկայագիրին անպատճառ վաւերացած ըլլան օսմանեան հիւպատոսաց կողմէ և հակառակ պարագային մէջ, եթէ վարակեալ չ'ըլլան, մերժուին և կամ իրենց հասած նաւահանգիստներուն մէջ չդիպչի ներքև առնուելու պայմանաւ՝ հինգ օրուան քարանթինի ենթարկուին։

ՏՈՒԲԹ։ ՇԱՆԹՄԷՍ երէկ Բ։ Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԲԱՐԱՆԹԻՆԱ։ —Պարայէն, Մուհամմարէն և Ֆաօէն եկող նաւերուն համար ապրիլ 19 էն ի վեր հաստատուած տասնօրեայ քարանթինն սեպտեմբեր 28 էն իվուցուած է հինգ օրուան, և պիտի մաքրուի Ֆամարանի ու Ապու-Սաատի (Ճիտտէի մօտ) մաքրանոցին մէջ։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐՈՒՆ վարժարանը, որ ցարդ կը գտնուէր ի Պէյքթաշ արքունի կարուածոց մէջ, կայս։ Իրատէի մը համաձայն, փոխադրուած է ի Թապաթաշ նոր շէնքի մը մէջ, որ Վեհ։ Սուլթանին կողմէ շնորհուած է։ Այդ փոխադրութիւն կատարուած է, որովհետեւ առաջուան շէնքն անբաւական էր աշակերտներու պարունակելու։ Այդ առթիւ վարժարանին պաշտօնէից, ուսուցիչներու և աշակերտաց կողմէ բարեմաղթութիւններ եղած են վասն կենաց Վեհ։ Սուլթանին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹ։— Պոլսոյ Աքսերայի Գըզել Մինարէ թաղին չրջակայքը գտնուած պարտէզ մը անցեալները շղթայի ներքև առնուած էր հիւանդութեան դէպք մը պատահած ըլլալուն համար։ Այդ պարտէզին մէջ գտնուողները գիր մը մատուցանելով Քաղաքապետութեան շնորհակալութիւն յայտնած են այն դիւրութեանց համար, որք շղթայի ներքև գտնուած առեւնին ընծայուած են՝ իրենց անհրաժեշտ պիտոյից հայթայթման և տրուելուն առթիւ։ Միանգամայն բարեմաղթութիւններ եղած են վասն կենաց Վեհ։ Սուլթանին։

ՇԻՏՏԷ ԵՒ ՄԷՔԻԷ։ — Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ Պաշտօնական Յայտարարութիւն մը համաձայն, Վեհ։ Սուլթանն հրամայած է նոր մաքրանոց մը հաստատել Ճիտտէի շրջակայքն, որովհետեւ իւրամ ուխտաւորաց մէկ մասը թէեւ Գուրամանի մէջ քարանթինա կսպասէ, սակայն իսլամական ուրիշ քաղաքներէ գացող ուխտաւորք ուղղակի Ճիտտէ կերթան և այսպէս այդ քաղաքին մէջ համախառնում մը տեղի կ'ունենայ։ Առանց եկած քաղաքներուն մէջ եթէ քոլերա ալ չըլլայ, միշտ հաւանականութիւն մը կայ որ այդ համախառնումէն հիւանդութիւն մը երեւան ելնէ։ Նոր մաքրանոցը պիտի հաստատուի այնպիսի տեղ մը որուն օդն ու ջուրը բնակութեան յարմարին և նաւերն ալ դիւրութեամբ կարենան մօտենալ։ Այդ մաքրանոցին վայրն որոշելու համար բժշկական յատուկ յանձնախումբ մը պիտի ղրկուի։

Ն։ Կ։ Վեհափառութիւն հրամայած է միանգամայն որ Մէքքէի շրջակայքն այնպիսի տեղ մը, ուր օդը մաքուր ըլլայ, հիւրանոց մը կառուցուի վեց հազար հոգի պարունակելու բաւական և այդ շէնք ամեն պէտքերով յատկացուի այն ազգատ ուխտաւորաց, որք Մէքքէի մէջ չեն կրնար տեղ մը գտնել։ Հիւրանոցին կից պիտի կառուցուին դեղարան մը և հիւանդանոց մը և հարկ եղած առողջապահական ամեն միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Վեհ։ Սուլթանն հրամայած է միանգամայն իւր մասնաւոր արկղէն վճարել այդ շէնքերու կառուցման յատուկ ծախքն որ երեսուն հազար ոսկւոյ չափ կը հաշուի։ Միանգամայն Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին վերին հսկողութեան ներքեւ փութով յանձնախումբ մը կազմելով ղրկել, որպէս զի անմիջապէս շինութիւնը սկսին և մինչեւ ուխտագնացութեան ժամանակն աւարտին։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐԲ։— Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ Պաշտօնական երկրորդ Յայտարարութիւն մը կը յիշեցնէ՝ մայրաքաղաքիս կալուածատրոց դանձման համար հրատարակեալ կանոնագրին, որուն 4րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն երբ կալուածատէր մը իւր տուրքը չվճարէ, իւր շարժուն սեպհականութիւնն պարտքին բաւականացող քանակութիւն մը առնուելով աճուրդի յատուկ տեղերու մէջ պիտի ծախուի և դոյացեալ դրամէն տուրքը պիտի գանձուի ծախքովն հանդերձ։ Նոյնպէս 5րդ յօդուածն որ կը տրամադրէ թէ վարձու տրուած կալուածի մը տուրքն երբ չվճարուի, վարձակալք պարտաւոր պիտի ըլլան տուրքը հատուցանել ի հաշիւ վարձքին։ Արդ, այդ կանոնադրով սահմանեալ պայմանամամբ մոտեցած ըլլալով՝ կալուածատէրք կը հրաւիրուին վճարել իրենց տուրքերն, որպէս զի օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ գնելու տեղի չմնայ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆ։— Օսմանեան մարտանաւերու եւ իսարէի Մախսուսէի շոգենաւերու համար կաթսայներու շինութեան ու նորոգութեան յատուկ կայս։ գործարանը տասը տարի պայմանաժամով բանեցնել յանձն առած է Քիօնիպէրէրը Մաքինէն Ֆոսրիի անուն գերմանական շինութեանց ընկերութեան տնօրէն ու առաջին երկրաչափ Պ։ Մաքինօս։ Նովային նախարարութեան և այդ անձին միջև պայմանագրութիւն մը կնքուած է։ Այդ ընկերութիւնը, որուն գրամագլուխն երիվիսն մարքէ կը բաղկանայ, յանձն առած է նաև աւազաններու մէջ մանկիլք նաւերը մաքրելու ու ներկելու գործը ընկերութիւնը գործի պիտի սկսի նոյեմբեր ամսոյ մէջ։

ՈՃԻՐ։—Առջի գիշեր, ի Զալաթիա, բիլալէը եանքօ, Սուլթանա անուն կնոջ մը վառահամաւ տան մէջ դաշնով ձախ կողէն վիրաւորեց Մառի անուն աղջիկ մը, եանքօ թէեւ փախաւ, սակայն քիչ յետոյ ձերբակալուեցաւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Ս։ Խաչ վարժարանաց աղքատ ուսանողաց Խնամակալութիւնը թատերական ներկայացում մը կազմակերպած է յառաջիկայ կիրակի գիշերուան համար, ի նպաստ իւր պաշտպանելոց, և լսայաց է որ Սիկուարի ազգայինք այս առթիւ ալ պիտի չի զլանան իրենց աջակցութիւնն, որուն այնքան կը կարօտի յիշեալ Խնամակալութիւնն առաջ տանելու համար իւր մարդասիրական գործը։

Սոյն ներկայացման համար, որ պիտի տրուի Պէյլէր Օղլուի պարտէզի թատրոնին մէջ, որոշուած խաղն է ՄԱՅՐՈՒ, և զանազան մը, Բարթիէլեմոնի ոնէյ-պլինը, երկուքն ալ Թուրքերէն լեզուաւ։

* * *

Պ։ Լապրունայի իտալական օպերէթի խումբը վաղը գիշեր նոյն թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուցէ ՔԱՌՄԷՆ, մասնաւորապէս Սինանեան նուագախումբին։ Բուն պիտի առաջնորդէ Պ։ Լապրունա։

Մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր այսօրուան չորրորդ երեսին մէջ հրատարակուած ծանուցումի մը վրայ, Քոնեաք Քոթոնի։ Այս ընտիր քոնեաք, որուն ազնուութիւնն ու օգտակարութիւնը հռչակած են ժիծանեմ բուժիչներ, կարեւոր ծառայութիւն մը կուգայ մատուցանել հասարակութեան, տարափոխիկ հիւանդութիւններու այս եղանակիս մէջ։ Անոր գործածութիւնը կըրնայ նպաստել ուեէ կասկածելի հիւանդութենէ զերծ մնալու։

Մեր այսօրուան չորրորդ երեսին ծանուցումներուն մէջ կը հրատարակուի Համպուրգի Մ։ Մ։ Վայնթէն և Ընկ. հանրածանօթ դրամատան ազգն։ Մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս ծանուցումին վրայ։ Խնդիրը մասնաւոր ձեռնարկի մը վրայ չէ, այլ պետական վիճակահանութեան մը, զոր արտօնած և երաշխաւորած է կառավարութիւնն։

Վանակրան

ՂՈՒԱԹԻԱ, 1 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

3 տարիս Լոնտրայի վրայ	109 ½
3 » Փարիզի »	23 05

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈՆՈՍԻՆ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միսաց. Դ։ Ռէրի)	24 14
Բերայի մէջ »	— —
Ռաւտանուն բացուեցաւ »	24 1
Կէս օրին	24 13
Թանգիրլիքը Օսմանիյէ, երէկ երեկոյ	— —
» » ժամ 3ին	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵՔՆԵՐՈՒ

Խախտ։	Գնուն	Ռէալի 55
»	»	» 34 25
»	»	» 25 35

ԲԱՆԿԵՏՆԵՐՈՒ

Օսսիլ. Ռէ. Ֆէնէրայ	Անգլ. Լր.	— —
Քրէտիտ Ֆէնէրայ	» »	7 20
Պանք տը Քոնս	» »	3 05
Օսմ. Շանմ է վայէօր	» »	4 10
Ռէալի	Օսմ. Ոսկի	16 24
Թրամուէյ	» »	575
Օսմ. Ազատ. Ընկ.	Ընկ.	310
Բուլգարի Երկաթուղի	Ֆր.	88 87
Բանքնոթ Ս։ Լաւրիսի		36 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 12 Հոկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 45
» » 4 ½ %	104 97
Օսմանեան բանսիոնիսէ Սէրի Դ։	22 37
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	490 62
Բիւրօքրէտ Ֆրիւրը (1890)	— —
Օսմանեան Երկաթուղի	89 25
» Ռէալիի բանքնոթներ	381 87
Պանք Օթօման	585 93
Քրէտի Լիոնէ	733 75
Իտալական Ռանթ 5 %	84
Եգիպտական միացեալ	517 50
Զէր Լոնտրայի վրայ	25 190
Օսմանկէ Օսմանեան բանսիոնէ	404 37

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Հոկտեմբեր

Անգլ. բանսիոնիսէ		98 18
Օսմ. »	Սէրի Դ։	22 12
» »	» Ա։	55
» »	» Բ։	34 25
» »	» Գ։	23 87
Օսմ. փոխատուութիւն 1871		98 25
Փոխատուութիւն 1873 (Տէ Ֆիտու Լոնտ)		96 25
Պանք Օթօման		13 31
Այպրնի Երկաթուղի		13 12
Դասապալի Երկաթուղի		11 25
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)		102 37
» առանձ. (Բրիլիէ Ժիէ) 1890		— —
Տամանիալ (Փոխատ. Թոշիրտ)		104
Ելեկտական 3 %		34
Փոխանակու Ֆրանսի Փարիզի վրայ		25 386

ՊԵՐԼԻՆ, 12 Հոկտեմբեր

Օսմանեան Երկաթուղի	84 60
Օսմ. Ռէալի	—
Փոխանակու Ֆրանսի Լոնտոնի վրայ	20 240
» » Փարիզի »	80 40

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ

ԱՆՏԻՊ ՓՇՐԱՆՔՆԵՐ

ԿԱՂԸՆՏ

Ամանոր մոռցուած է, բայց այսօր կաղընտ (Կաղանդ կամ մանաւանդ տարեմուտ) նորա տեղը բռնել կ'երեւայ։

Թուրքիոյ և Կապադովկիոյ Հայք հետեւեալ կերպիւ կը տօնեն զտարեմուտ։ Նախընթաց օրէն սեղան մը կը ծածկեն պտուղներով ու մեղրով շինուած անուշեղէններով (անուշպուր, բէնբէ և այլն), հանդերձ գինւով և օղիով, և մանկանց գլխուն վերայ սեւ չամիչ կը թափեն։ Ագէջ զան՝ տան մէջ գտնուած անձանց համեմատ եկեղեցիէն մոմեղէններ կը գնեն, և զանոնք յիշեալ սեղանին շուրջ՝ անձնիւր ոք իւր առջեւ կը վառէ։ յետոյ այդ ճրագներուն ծայրն աղբեր վերայ կը փակցնեն—եթէ տան մէջ աղբիւր լինի, — և այնպէս կը շարունակեն զանոնք հոն վառել։ Գիշերայն՝ հարս, աղջիկ կամ այլ ոևէ անձ պէնձեայ ստամանով ջուր քաշելու կ'երթան տան կամ թաղին ջրհորէն, զոր տուն կը բերեն՝ առատութիւն թափելու համար, կ'ըսեն։ Կէս գիշերն անցած՝ անձանօթ ձեռքիր աղբեր ծորակէն վար բոկեղ մը կը կախեն, և տարեմուտին մանչուկ կանուխ ելնողը կ'առնու զայն։ Նոյն առտուն կանուխ հասարակաց աղբիւրներու ծորակէն վար բոկեղներ կը կախեն, զորս ուրիշներ ալ կը փորձեն առնուլ։ կը ջանան որ ստանոր ջրով լեցնեն, և ուստի բոկեղներուն հաստատ պահպանման համար կը կռուին, զորս յաղթանակաւ տուն կը տանին իբրեւ առատութեան հմայականներ։ Այդ բոկեղներուն մեծարանք մը կ'ընծայուի, ըստ որում Տէրընտանի տօնին նախընթաց եկեղեցի կը տանին, ամբողջ տարի մը կը պահեն զանոնք, և տառաճացան անցընելու մտքով՝ ադոնցմէ կոտր մը կը լուսեն։

Տրապիզոնի մէջ ինձ պատմեցին թէ Պոնտոսի Հայ գիւղացիք հետեւեալ կերպիւ կը տօնեն զտարեմուտ, զոր կաղանդ կը կոչեն։ Նախընթաց օրին՝ կանայք կ'ուլեն տանիքը, ձեղունը, միջնակայ գերանը, սենեկաց և մառանին պատերը, տան խորշերն և առաստաղն, և ուլածներն իրենց կալուածին սահմաններէն դուրս կը նետեն, ընտանեաց ծոցէն ամեն տեսակ չարիքներն հեռացնելու համոզմամբ։ Եօթը պնակ կը պատրաստեն, ուր մեծ դեր կը խաղան տանձն և խնձորն, յորժամ ընտանեաց երիցագոյնը կ'երթայ տեղւոյն եկեղեցւոյ բակին ձիթենիէն ճիւղ մը կարել՝ Կալանտարի ծառ մ'ընելու համար։ Ընթրիքէն յետոյ՝ սեղանը կը ծածկեն խաղողով, տանձով, խնձորով, չոր թուզով, շագանակով, ընկուզով և ուրիշ պտուղներով, և ընտանեաց երիցագոյնն երեք ափ կաղին կը նետէ դէպ ի ձեղուն՝ սա բառերը կրկնելով։ Շե՛ն լեռ լաւ՝ լաւ։ Բարով լաւ՝ լաւ։ Սեղանին վրայ չաղ մը կաղին կը նետէ և հանդիսարդաց կը հրամայեն ըստ կամս ուտել, յիշեցնելով նոցա թէ յաջորդ օրն ոչ մէկուն պիտի թոյլատրուէր կաղին կոտրել (չարագուշակ կը համարուի տարեմտեան օրը կաղին կոտրել)։ Սեղանին մէջ տեղը մեծ հաց մը կը դրուի, որոյ վերայ կը հաստատեն նարինջ մ'ուր ձիթենւոյ ճիւղը կը խօթեն։ ագոր ոստերը կը կոլորեն իւրաքանչիւր հանդիսարդին բաժնելու համար, որ կաղիններով և ընկուզներով պիտի զարդարէ իրենն, այն համոզմամբ թէ մինչեւ ցմահ իւր «արեւն» հաւասարապէս զարդարուած պիտի լինի և հասարակաց մրգաստանին ծառերը պտուղներով պիտի ծածկուին։ Ընտանեաց երիցագոյնը խնձոր մը կը նշանակէ իւրաքանչիւր հանդիսարդին, և դրամով ծակ մը կը բանայ ամեն խնձորի մէջ, զոր վերջապէս այդ խնձորներուն միոյն մէջ կը ծածկէ։ ամենը մէկ ամանի մէջ կը պահուի, զոր հետեւեալ օր կը բանան, և այն ոնձն որոյ խնձորը պիտի պարունակէ դրամը՝ քսակին յատակը կը կարէ, ամբողջ տարւոյ մէջ լեցուն լինելու համոզմամբ։ Ցորեգլխոյ առտուն կանուխ կ'ելնեն, երեսնին կը լուան, արեւդական դէմ կը դառնան, խաչ կը հանեն, երեք անգամ կը ծընրադրեն, և կը ջանան որ օրն ի բուն ուրախութեամբ և աշխատութեամբ անցընեն, որպէս զի ամբողջ տարին միւնոյն կերպիւ անցնի։ Ինչպէս որ կը կարծեն ամիսներք խոր քնով կը քնանայ նախընթաց գիշերը, թէ ծառեր և խոտեր, երկիր և քարեր, ծովեր, գետեր և աղբիւրներ անշարժ կը մնան, ըստ որում հետեւեալ առտուն առաջին անգամ աշխարհի զարթումն ողջունողն և աղբիւրն ջուր բերելու դացողն ամեն փափաքները կատարուած պիտի տեսնէր, ուր և կանայք կը փութան իրենց սառամանով երթալ և նորա խորշին մէջ խաչած ցորեն ու եգիպտացորեն և խորված կաղիններ դնելով կառնէրլ զայն (այսպէս և կը կաղանդեն եկեղեցին, մառանն և ներքնատունն)։ Ընտանեաց երիցագոյնն եկեղեցի կ'երթայ քահանային օրհնել տալու Կալանտարի ծառը, զոր տուն բերելով միջնակայ գերանին վերայ կը հաստատէ, ուր նոյն կերպիւ հաստատուած կը մընան ընտանեաց իւրաքանչիւր անդամին մազերը։ Տունէն ելնելու կամ մտնելու ատեն, հոգ կը տանին նախ ոչ ոտքն երկնցնել։ ագէկ զան՝ իրենց առաջին այցելու՝ բարեգուշակ ոտքով մանուկ մը կ'ընդունուի, զոր պէտք է փորձով ապացուցած լինի նախընթաց տարին (Մանի կղզեցւոց քալ՝ ն է)։ այդ մանկան կաղանդչեան կը լինի առատօրէն պտուղներ ընդունիլ։ Եղան մուտքի հանդէպէն վերջ միայն տունէն դուրս կ'ելնեն։ ընտանեաց երիցագոյնը կամ կ'երթայ, և ըռնի (լանատերեւ թուփ) ճիւղով մը կը զարնէ պատերուն, մուսուրներուն և արջառաց ու ոչխարաց, երկու բոկեղ կ'անցընէ լաւագոյն եղան (սովորաբար խաչտապիսակ) եղջերաց վերայ, և եղջիւրներուն ծայրն երկու վառուած մեղրամոմ կը փակցնէ ու դրան կը մղէ, հոգ տանելով սեամէն ալ կճղակն անցընել տալու՝ զոր վերջապէս տուն կ'առաջնորդէ։ եթէ կենդանին ալ կճղակով մտնէ՝ տան մէջ առատութեան հմայական մը կը տեսնուի և ամբողջ ընտանեաց դէմքն ուրախութեամբ կը փայլի։

Սիլիստրէ ԱԿԱԲԻ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՍՆՈՒՆԴ

Մենք ծովային սնունդներ ալ կընդունինք, ձուկերէն առ հասարակ գործածականներն են, թիւնիկը (ուսգուտրա), թօնը (բալամուտ), բառթեակը (ըսթալբիտ), գլխանը (քէֆալ), վահանաձուկը (գալգան), գայլաձուկը, անձրուկը (խամսի), օձաձուկը, ձողաձուկը (morue) ադկերը (սառտէլա), հրաձուկը, կարմրբախայտը (պարպունիա), ծաձանը (սաբան), լեղուաձուկը և ասոնցմէ զատ զանազան անուշ ջրի ձուկեր։ Այս վերջիններքը այնչափ յարգի չեն և բաւական խոշորները կրնայ ըլլալ։ ասոնց միսը թէև սպիտակ, բայց շատ թոյլ եւ չափազանց ալ իւղոտ կ'ըլլայ։

Ծովային ուրիշ կենդանիներէն խեցգետինը (ստագօզ, եէնկէդ), ուլականջը (միտիա), ոստրէն, գարիտեզը՝ խեցեմորթներն են, ասոնցմէ մէկ քանիներուն հումը եփուածէն աւելի օգտակար եւ աւելի գիւրամարս է, ինչպէս ոստրէն զոր հում ուտել սովորութիւն եղած է, շտեռուն համար շատ յարգի է և շատ անգամ ստամոքսի հիւանդութիւն ունեցողներու կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։

Վերը նշանակուած ձուկերէն ամենէն յարգիները և օգտակարը սպիտակ միս ունեցողներն են եւ յետոյ կարմիր մսոտներ։ ինչպէս գարի, ցորեան, բրինձ, եգիպտացորեն, հաճար, որք իրենց պարունակած սինձին (gluten) համեմատ, որ բուսական տարրերն են գլխաւորաբար պարիրա (caséine végétale) և շաքար և աչիտ (dextrine)։ ասոնց թարմը չորէն աւելի օգտակար և դիւրամարս է քայց և այնպէս ստամոքսին մէջ կազդեր զոյանալով երբեմն սաստիկ խիթեր կը պատճառէ հետեւեալ չափազանց ուտելէ զգուշանալ պէտք է։ միսով եփուած արմտիք այնչափ անհանգստութիւն չեն պատճառեր։ կանաչեղէններէն հում վիճակի մէջ ուտելիքներ ալ կան, սալաթ, հազարը, ջրբոտիմը (թէրէ), ազատեղը, թէրէօթին, կանաչ պղպէղը, սոխը և սխտորը, որոնք կերակուրի միջոցին իբր գարնի և իբր ստամոքսային, աղցան վիճակի մէջ կամ առանձինն կուտուին։ Ասոնք թէև դժուարամարս են, բայց ընդհանրապէս սննդարար և թէ կերակուրները մարսելու միջոց կըլլան, մանաւանդ ասոնցմէ սխտորը և սոխը շատ սխորժանք կուտուին, սակայն պէտք է գիտնալ թէ դժուարամարսութիւն ունեցողներու, տկարակազմներու և տկար ստամոքս ունեցողներու համար ներիրի չէ ուտել։ ՏՈՔԹ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ

12 սեպտ. 93
Մարկարա

Կը ծանուցուի թէ Տոքթ. Վահրամ Յ. Թորգոմեանի Բեյոյի մէջ ունեցած մասնաւոր դարմանատունը փոխադրուած է Բերա, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑԻ վրայ թիւ 96 ընդարձակ տունն, ուր հինգշաբթի և կիրակի գատ ամեն օր հիւանդ կ'ընդունուի ժամը 7էն 10 ը. Թ։ 766 14—24

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ[*]

Հայ գիւղական տունն և իր կազմութիւնը

Կատարելու երկու տեսակ գործիք ծանօթ է, զոր Վարրոն և Վիրգիլիոս ալ կը յիշեն։ հաւանականագոյնս ասոնց ձեւն այն ժամանակէ ի վեր ամենուին եղանակաւորուած չէ։ ասոնց մին կամ, կամն (նաեւ կամնասայլ) կը կոչուի հայերէն, երկրորդը՝ Ճառ-Ճառ։ J. de Morgan յԱկթալա ըրած պեղմանց ժամանակ այսպիսի երկու կամ գտած է։ անվնաս մնացած էր մին՝ որուն և պատկերը դրած է։ Morgan այն ամէն ասպական ժողովրդոց այս գործիքին տուած արդի սովորական անունն յառաջ կը բերէ՝ որոնք նոյնն անխտիր կը գործածեն։

Առաջին գործիքը կազմուած է երկու ըստ բաւականի լայն տախտակներէ, որոնց գետին դարձած կողմերը կարծր սրածայր քարեր հաստատուած են, որոնք գործիքին շարժած ժամանակը յարդը կամ ցօղունները կը մանրեն։ վերին երեսին վրայ երկու ծայրերուն մօտ երկերկու բարակ ձողիկներ հաստատուած են, որպէսզի վրան կեցուցուները կամ նստողներն յառաջ կամ ետ չսահին։ Իրաւամբ Հռովմայեցւոց trahea անուանեալ գործիքը ասոր հետ նոյն համարած են, զոր Վարրոն այսպէս կը նկարագրէ։ «Այս գործողութիւնը կը կատարուի տախտակով մը՝ որուն վրայ քարեր կամ Եբէլ (ինձ անձանօթ) հաստատուած են։ այս տախտակ՝ սայլորդին վրան նստելէն՝ կամ ծանր բաներ վրան դնելէն ետքը՝ լծեալ ձիերը կը քաշեն, որպէսզի ցորենահատները հասկէն բաժնուին։»

Այս գործիքը նոյն պարզ ձեւն ունի և առ Վիրգ, զոր հետեւեալ կերպով կը ստորագրէ Պառտ։ «Մէկ կարծր տախտակ մը կ'առնուն 6 ոտք երկայնութեամբ և մէկ կողմն 2½ ոտք լայնութեամբ, իսկ միւս կողմը սրածայր կ'ըլլայ։ Իբր 2 մատնաչափ հաստ և սուր ծայրը վեր դարձած։ Ամբողջ տախտակին վերին երեսը պատած է կողանման կազմած մը՝ որ սուր ծայրէն կը սկսի և կաշեայ ամուր փոկ կամ ուռենայ ոլորեալ ճիւղ անցընելու համար ծակ մ'ունի։ Այս փոկին կամ ճիւղին երկու եզ կամ գոմէշ կը լծեն։ Այսպիսի գործիք մը վրայերէն Եվէրէ կը կոչուի։»

Երբ այս գործս աւարտած էր, թանգարանապան Heger այսպիսի գործիքի մը մէկ տախտակը ցոյց տուաւ ինձ Կայսերական բնաբաստանական թանգարանին մէջ, զոր և ինքը բերած էր Ոսսեթայ երկրէն։

Երկրորդ գործիքն ես երբեք տեսած չեմ։ այս գործիքս Երեւանի նահանգին մէջ և այլուր կը գործածուի և Հռովմայեցւոց trahea-ի նման ծանօթ էր, ինչպէս որ Վիրգիլիոսէն յայտնի է։

Այսպէս Բաղդասարեանցի (հրատարակութիւն Մխիթարեանց ի Վենետիկ) բառ առ բառ յառաջ կը բերեմ այս գործիքին ստորագրութիւնը՝ որ Մայիսի թուոյն մէջն է (1892, էջ 111 եւն)։ Ճարճարը «կը կազմուի փայտեայ 2½ թաշաչափ տրամագծով վառէ մը՝ որոյ վրայ կոր գծով երկաթեայ փոքր թիակներ վարուած են լայն ծայրերին դէպի դուրս։ Ճարճարը կը շարժեն զոյգ մը եզով կամ ձիով և շարժելու միջոց կը գարձնեն ու նորէն կը դարձնեն սիւռուած հատերուն վրայ և կը ծեծեն իր սուր թիակներով։»

Երբ այս տեղը կ'ընթեռնուի, յանկարծ միտքս եկաւ այս գործիքին և Բանանոփոնի քով գէրանդպէն կոչ անուանելոյն նմանութիւնն։ Այս կառքը իւր կազմութեամբը կրնայ այժմեան կասելու մեքենայից բուն յառաջընթացն համարուիլ յէականս։ Այս կառքը նախնաբար պատերազմներու կը գործածուէր և այս վախճանաւ ալ սրածայր երկաթներ ունէր։

Այս կառքերը Կունաքսայի ճակատամարտին մէջ Պարսից բանակին առաջին կարգերուն մէջ՝ թուով հարիւր և յիսուն՝ դրուած էին, սակայն իրենց վախճանին ծանուցել չկրցան։

Այս երկու գործիքներուն ալ կենդանիք զոյգ զոյգ, ձիք նաև առանձին՝ կը լծուին։ Օրը 60-120 խորտ կարելի է կասուլ՝ ըստ թուոյ լծելոց։ կենդանիք լծով կը լծուին։

Լծիք երկայն, բաւական հաստ փայտ մըն է, միջավայրը գոգացեալ։ հոս կը հաստատուի գելափայտը։ Երկու կողմը երկերկու ծակ կան, որոնց մէջէն երկու կոր փայտեր՝ հայերէն ասմ-յոգն։ ասմաթիւ— դ'անցնին և կապով մը՝ ամբէնդոնով եզան վզին ետեւը կը կապուին։ Մէջտեղի գոգաւորին բարձր կողմերը Բէթ կ'անուանուին։ Կամին լծելու ամենապարզ կերպն է երկու ծայրն ալ կեռով—հայերէն կեռ-ճան անուանեալ—փայտէ շղթայ մը՝ որուն կապն ալ դարձեալ փայտէ կ'ըլլայ։ բայց կապելու համար շղթայ եւ փոկ ալ կը գործածեն։

Կամերու ժամանակ կամի վրայ կամ կը նստին եւ կամ ճշդոյցնս՝ ոտքի վրայ կը կենան ձեռքը գաւազան մ'առած։ Եզներն երգովք եւ խրախուսիչ ազդակներով նկարագրեալ բոլորակին՝ կալին մէջ կը վազեն։ սուր քարերը ցօղունները կը մանրեն, բայց ոչ այնպէս գիւրաւ։ Նախ եւ առաջ կամի վրայ նստողը յաջողակութիւն պիտի ունենայ որ յարդը շրջուելու։ առ նուազն մէկ կամ երկու հոգի պէտք է որ հոն ըլլան և շրջելով մը անընդհատ յարդն եղանեն (տակնուվրայ ընեն) եւ կազմեալ կոյտերը հաւքեն։ Այս եղելի քանի մը անգամ կըլլայկէս օրը հանգիստառնուած ժամանակ արեգակը յարդը կը չորցնէ, եւ ապա ընդհատեալ աշխատութիւնը յառաջ կը տարուի։ Իրիկուան դէմ յարդն արդէն մանրուած կ'ըլլայ։ ամբողջն անդամ մ'ալ կը դարձնեն և այն՝ ուրիշ գործիքով մը՝ զոր փէլէ կը կոչեն, եւ վերջապէս՝ երբ կը տեսնեն որ կրնայ յարդն հովի տրուիլ, եղները կը քաշեն, եւ հոս կը սկսի մարդոց բուն աշխատութիւնը։ Այստեղ պէտք եմ նշանակել որ առաջին աշխատութիւնը սովորաբար կանանց ու տղոց է, մինչդեռ արք կը հնձեն, խրթերը կը բերեն և ցորենը կը մաքրեն։

Ի վերջոյ կարգը կուգայ ցորենը յարդէն բաժնելու։

Մշանով— մշել բայէն — ցորենախառն յարդը կալին միջավայրը կը հաւաքեն եւ հոն բրգաձեւ կը կուտեն։ Եւ որպէս զի բան մ'ալ չմնայ, ճխաւելով — կողմնաւած ցախ ձեղ և ա-ել բառերէ—ամբողջ կալը լաւ կ'ալեն, Արեւուն մարը մտնելէն ետքը՝ եթէ կանոնաւոր մեղմ հով մը զեփիւռ (1) փչելու սկսի, արք և կանայք ձեռք կ'առնուն վերը յիշուած գործիքը՝ բրմելին (2) և թին և հաւաքեալ յարդն օդոյ մէջ ցանեցնելու կը նետեն։ Այս գործողութեան ալ վարժութիւն եւ յաջողակութիւն պէտք է։ յարդն ո՛չ շատ բարձր նետելու է, որպէսզի հովը ցորենահատերն ալ չի տանի, և ո՛չ շատ ցած, ապա թէ ոչ գործութիւնը վատնած կ'ըլլայ՝ առանց օգուտ հովը, մինչ յարդն ի բաց կը տանի ցորենահատերն ուղղակի հոն տեղ կ'իյնան։ Եթէ հովը կանոնաւոր և ոչ շատ զօրաւոր փչէ, ցորենը բաժնելը շատ շուտ կը լմննայ, իսկ եթէ ընդհակառակը հովը հակառակ ըլլայ կամ աւելի դէշ՝ հով չըլլայ, այն ատեն արդարեւ այն գործողութիւնը տանջանք կ'ըլլայ։ երբեմն հարկ կ'ըլլայ որ գիւղացիք ամբողջ գիշերն արթուն կենան հովու սպասելով։

Ցորենը վերջնականապէս մէջը մնացած յարդի կտորուանքներէ, փոշիէ և մաքրելու համար՝ երկու տեսակ մաղէ կ'անցընեն։ Նախ մեծ ծակերով մաղէ, զոր պրոբ (3) կը յորջորջեն և յետոյ փոքրիկ ծակերով մաղէ մը՝ որ խարքեալ (4) կը կոչուի։

Ցորենը մաքրելէն ետքը պարկերու մէջ լեցուցած տուն կը տանին, իսկ յարդը մգանով մարագը կը մուծանեն։

Ինչ որ վերը կալի մեծութեան մասին ըսի, այն ամենայն միայն իմ տեսածներուս համար կ'արժէ, եւ ես երբեք կալի մը մէջ երեք գոյքէ աւելի տեսած չեմ։ բայց հոս հայրենակիցներէս լսեցի որ ի Տաճկաստան՝ այսպէս կարելոյ վիճակէն եւ ուշակերտի նահանգէ՝ կալն այնպէս մեծ է որ ոչ գուն ուրեք տասն զոյգէ աւելի կը լծեն միաժամանակ և հարիւրաւոր խրթեր մէկ անգամէն կը կատուն։

(1) Հայք հոս թանձարներէ առնլով գաւառաբարբառի մէջ «այազ» կ'անուանեն։

(2) Բրմելի՝ բամել բային գոյականն է, բամելն ալ «բամի» (հողմ) բառին հետ առնչութիւն ունի։ Բամել բառ ինքեան մնել բանել է։ զ. օ—ջուր բամել—ջուրը հանել՝ բայց միշտ մնջնորդութեամբ։ Ցորդը հովով ցորենէն կը բաժնեն կը բամեն։

(3) Կարծեմ թէ այս բառը կազմուած է շուտ ածականէն եւ առնել բային կատարեալին, այնպէս որ իմաստն պիտի ըլլայ՝ շուտ ընող, որ շատ լաւ կը յարմարի գործիքին կատարած դերին։

4) Այս բառն արդէն ե. դարու Յ. Բ. Հայ մատենագրաց քով կը գտնուի, այսպէս կ'ընթեռնուր առ եղնայ Հտա Վեռոյց. 1856, էջ 181 յեղծն Ագանգեղ։ Խնդրեաց սատանայ խարքալել զնեզ կրբու զոյրեան։ Այսուեղ խարքալել բայեր խարքալ գոյականէն է։

ԳՐԱՄՆԵՆԱԿ

ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ, ԷՋ-ՊԱՅՍԱԶԵՆ

Որ Օսմ. դատարանաց քաղաքային, պատժական և առևտրական ճիւղերուն մէջ երկոտասան տարիներ անընդմիջեան պաշտօններ վարելէ յետոյ վերջին տարիներս փաստաբանական գործերով կ'զբաղէր, իւր գրասենեակն հաստատած է ի Պոլիս։

Կ'ստանձնէ Կ. Պոլսոյ և մերձակայ գաւառաց մէջ Օսմ. քաղաքային և առևտրական դատարանաց, վարչական ժողովոց եւ մահկանացու հերկերի առջեւ տեսնուելիք ամեն կարգի գատերու (պիտակէթ, խթինաֆ, թէսեիկ), ինչպէս նաեւ մեր Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ տեսնուելիք գատերու փոխանորդութիւն և գատական ամեն տեսակ գրութեանց պատրաստութիւն։

Կ'ընդունի գաւառներէ յղեալ խթինաֆի և թէսիեզի վերաբերեալ գործեր և դատական և Օսմ. ուրիշ ամեն նախարարութեանց մօտ հետամտութեան կարգի (թեզգիրաթ) յանձնարարութիւններ։

Մասնաւոր պայմաններով կը հայթայթէ գատական ծախսն և փոխանորդութեան վարձին այն տեսակ գատերու, որք սուղ միջոցի մէջ յաջողութեամբ վերջ գտնելու ապահովութիւն ունին։ 17

Դիմել՝ Բիւլիւք Ապպուռա խան, թիւ 4, Մարքուչճուլար-իչի, Ստամբուլ։ 59—60

ԱՐԱՐԵՒ ՄՕՏԵՐ ՁԿԱՆ ՕՇԱՌԱԿ
Լոնդրայ, 9 Պարիս, 5 դեկտ. 188
Պարտնայք Պոդ և Պուսէ,
Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիրքովս կարող չեմ փարձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներու փորձերուն և այն թեշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փարձել զ. դեղ Ձեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձ՝ օրէնս ունի իր դեղ, իր այդ վիճակին մէջ դիւրախնամելիով, և մեծապես կը հաստատեմ զայն գայանութեանց դէմ սեռական ուժի տկարութեան դէմ։ Ես ամենայն գիտակցութեամբ կ'ընդունիմ զայն։
Տ. Ե. Ս. ՄԱԿԱՐՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ
Բժշկ Վ.Հ Սուլթանական

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԲՐԼՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԼԱՒԱԳՈՒՅՆ դարման ընդդէմ այրուածոց կեզեուածներու։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ մարթի պահպանման համար, մանաւանդ մանուկներու մասին, և գոյնի պահպանման։

ԼԱՒԱԳՈՒՅՆ դարման ընդդէմ մարթի հիւանդութեանց և ընդդէմ աքիւներթուութեանց։

Կը վաճառուի ամեն դեղարանեներու եւ գեղագիրց ու անուշահոտութեանց մթերանոցներու մէջ։

Գործակալ եւ ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս
Մ. Ս. ՖԻԼՅՕՃԼԻՆ

Կալաթա, Մերթէպանի փողոց, Գրնաճեան-խան։ 398

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

Գալատիեան զրատունը որուն յաջորդած եմ հաստատուած է շատ տարիներէ հետէ ի Գալիս Զարմարգիլար եօրուշ Թիւ 20։ Այս անգամ կը ծանուցանեմ ազգոյ հասարակութեան եւ ի մասնաւորի Պատ. Հոգաբարձութեանց եւ ազգ. ուսուցչաց, որ բաց ի Հայ. Տպագ. Գաղ. գիտական գասական եւ այլ բազմապիսի գրանց, զպրոցական նոր շրջանի առթիւ ի վաճառ հանած եմ հետեւեալ դասագրքերը խիստ զոհացուցիչ պայմաններով։

	Ղ.	Փ.
Անէվնան Թ. Նոր բերականութիւն, աշխարհաբառ լեզուի, Ա. տարի	3	—
Անդրէասեան, Ծաղկաքաղ հաւաքածոյ	4	20
Բարսեղեան Հ. Գիրաւորք	5	—
» » Աստեղագիտ. սկզբունք	12	—
Դալգաճեան Պ. Այնէի Միւնշաաթ, հմտ.	2	—
» » » ընդարձ.	12	—
Դարագաշեան Ա. Մ. Դաղ. բերականութիւն, ըստ Օլէնտորֆի	15	—
Դարագաշեան Ա. Մ. Արձագանգ Բարիզի (L'écho de Paris),	10	—
Դուրեան Եղիշէ Ծ. Վ. Բառագիտութիւն Հայ. բերականութեան	2	20
Դուրեան Եղիշէ Ծ. Վ. Ընթացք ի զրոց բարբառ Ա.	5	—
Դուրեան Պետրոս, Տարբ եւ Ֆատերզրութիւնք	15	—
Էմիլ Օթթոյ, բերականութիւն ֆրանսերէն լեզուի Ա. եւ Բ. մասը	15	—
Էրէբճեան Բ. Տարերք Մայր. լեզուի Ա.	3	—
» » » Բ.	4	—
» » » Գ.	4	—
Թարգմանեան Խ. Դեղագրութիւն, հայ. գաղ. հնամեայ	2	—
Թարգմանեան Խ. Դեղագր. գաղ. ընդարկ.	20	—
Թէչեան Ե. Իրաւագիտութիւն ընդարձակ երրորդ Տպագր.	5	—
Թէրզեան Դ. Նոր Այբենարան ֆրանս. լեզ.	1	20
Ժորժ Հ. Առողջաբանութիւն Թարգմ. Էմէրճեան	5	—
Հինալեան, Բանալի ընթերց. Անգ. լեզ.	3	—
» Ոգի, Ցատկաբանութիւնք, Առակք ֆրանս. լեզուի	10	—
Մարգեան, հաւաքածոյ հատանտիր բերթ. Դաղ. մատենագրութեան	4	—
Ցանկրեան Տօքթ. Հիւանդին բարեկամը	15	—
Շիշմանեան, Բերականութիւն զրաբառ Լեզուի	4	—
Շիշմանեան, Բերականութիւն հայ. գաղ. լեզուի	5	—
Ոսկեան, Նոր ընթացք գաղ. է ի հայերէն թարգմանութեան	2	—
Պօղոսեան Տիգրան, Աշխարհ. պատկրզգ.	4	—
» » Թուաբ. ընդարձակ	15	—
Սէրվիչէն Տօքթ. Մանկատածութիւն 2 Հատոր	20	—
Տրպէյ, Առողջաբանութիւն, Թարգմ. Դ. Ներշապուհ	15	—
Փէլէկեան Ս. Դպրոցական կամ նոր Ընթերցարան	2	—
Քարագաշեան եւ Գուրգէն, ձաշակ Ոսկեղէն Դպրութեան Ա. եւ Բ.	10	—
Գասիանեան, Նոր բառգիրք հայ լեզ	15	—
» Հաւաքածոյ ընտիր զրուածոց մասն Ա	5	—
» » ընտիր զրուածոց մասն Բ	7	½
» Առաձեռն Նստականի	7	—
Աշխարհագրութիւն հանառատ. Դ. Մարզարեան	4	½
763 13—16	ՊՕՂՈՍ ՊԱԼԵՆՑ	

ՍԻՐՈՒՆ ՄԵՂՐ ՄԸ

Եթէ ունին բոլոր կիները, այն ալ հաճելի հրեւեալ ուզիներն է։ Կնոջական պէրպարութեան ամենէն հզօր աշակիցներէն մին են անուշ հոտերը։ Ան է որ կնոջ կուսաց հարարութիւնքի փոքր միջոցները՝ բնական գեղեցկութիւնը ի վեր հանելու և ծածկելու խորհրդոցներն եւ տարբեր ուրիշ ամեն նշաններ։ Կ'ուզէք՞ հմմարտապէս բարձր տեսակ արտադրութիւններ։ Դիմեցէք ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՀԱԿ ՊԵՌՆԻՆ հատիրնոց վաճառատունն ի Փարիզ, Ավենիւ տը լ'Օբերա, 32։ Թաշկինակի համար իր հոտերը, իր ապառները, իր լոգանքերը, իր արդուզարդի ջուրերը եւ մանաւանդ իր անմահ Սառա Պեռնառ բրնձափոշին, յաջողմութեան կատարելագոյն ատիճանը կը յայտնեն քոփէդիքական արուեստին մէջ։ Բոլոր ընտիր հոտերնավաճառներն ու սափրիչները կը ծախեն այդ նիւթերը։

Ծովանեան չոգենաւը, նաւապետ Բրիօր, Լիվրբուլէն ատ հասաւ ընդհ. վաճառքով։
Ծիլանեան չոգենաւը, նաւապետ Շեքհրբա, Լիվրբուլէն ատ կը սպասուի դէպ ի ամսոյս 30։
Ծովանեան և Ծիլանեան ընդ. ընդ.
ԷՏ. ԼԱՅՈՆԴԷՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԱՆԴԵՍ

Վիճակ 30 յունիս 1893

ԳԱՆՁԵՐ	Օսմ. ոսկի		ՊԱՐՏՔ	Օսմ. ոսկի	
ամիսք չդանձուած	5 500 000		Դրամագլուխ	11.000.000	
Մնացուկ ի կ. Պոլիս	947.684	69	Պանքնոտք ի շրջաբերութեան	976.059	
» ի մասնաճիւղս	667.729	84	» ի կ. Պոլիս և ի մասնաճիւղս		
Գանձերի փոխանակագիրք	1.778.913	34	Վճարելի փոխանակագիրք	1.290.961	82
Պետական արժէքներ	1.245 000		Ընթացիկ հաշիւք Կայսերական գանձուն—«պահանջող»		
Զանազան արժէքներ	4.281.614	60	Ընթացիկ հաշիւք զանազանց—«պահանջող»	6.945.882	
Ընթացիկ հաշիւք Կայսերական գանձուն—«պարտական»	1.431.491	59	Դրամական ուսանդ. որոշ պահմանժամով	1.544.038	67
Ընթացիկ հաշիւք զանազանք—պարտականք	4.289.256	39	Պահեստք զանազանք	483.380	04
Փոխատուութիւնք արժէթղթոց և վաճառաց վրայ	2.748 180	69	Վճարք և շարժական գոյք	391 040	
Վճարք և շարժական գոյք	72.821	93	Զանազանք	357.887	78
Զանազանք	26.856	18			
	22.989 249	25		22.989.249	25

Վաւերացեալ ճշդութիւն ըստ ստուգարաց
Դեր-Տնօրէն Ա. ՈՒԼՅԻՆԿ
Ընդհ. Տնօրէն ԷՏՈՒԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ

(*) ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ իր հոկտեմբեր թուոյն մէջ կը շարունակէ այս ուսումնասիրութիւնը, ուստիկց կ'արտատպենք մաս առ մաս։

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԳԷՄ ՀԻԳԵՇԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒԱԾ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հինգերորդ առաւելքան մի գար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգղիոյ ամենահարուստ և հասարակաց դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր պայմանն է 18,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն որ յարդ վճարած է հրդեհի շրջանուց համար։

618

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ [illegible] հանքեր, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանով և [illegible] գրգռելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կապագրելու [illegible] հովանաւորելոց դրամ ներքոյներն։

ՄԱՍԱՆ և ԸՆԴ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու նաւերուն Ղալաթիա, Կամուրջի գէմ, Քօմիսիոն խանի անկիւնը։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

Ա. ԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԳԷՄ ՀԻԳԵՇԻ

Դրամագլուխ	Ֆռանկ 8,000,000
Պահեստի դրամ	6,889,695
Ջարեկան հասոյթ	16,890,344

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթնոլորտային բնակութիւններ և սոյա մէջ գտնուած փոխադրութիւն և հարստութիւնք խիստ չափաւոր սակագնով։

Ի հարց ներքոյ պատասխանոյ Կ. Պոլսոյ

ԳԱԼՈՒՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Գալաթա, Պահէջ—Գաղու, Անանիատոս Խան թ. 12, 13

369

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՉ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Ֆռանկ 6,250,000 Պահեստի դրամ Ֆռանկ 2,585,853

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանով և սակագնով։ Սոյն ընկերութեան վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկ. Ֆինս միացած է եւրոպական 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց գրամ [illegible] պահեստն գումարն է Ընդհ. քան 100,000,000 Ֆռանկ

Ի միասին ներքոյ գործակցութեան համար Ֆռանկ

369

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԼԷՄԱՔԷՐԻ

Նիգամիէ թաֆնիէ իտարէսի Հասրլաթքնանան Փիրուխթ օլրնամագ օյան քէբէք վէ փասրալ վէ բագմալ վէ ճէվրնէտի վէ սարէ Փիլաթը մալիմէլէրի իլէ միլիթէրիսի իլէրիմնէտ օլուսը իչնէ ի լուլը բումինին 30ընճը բէնճէնպիհ կիւնի գարարը գամիսի միրիճէնկի վէ Թրշրնի էրվէլին իքինճի ճումա իրթէսի կիւնի տարի 100 տէ 5 զամմը գապուլ օլընա ճաղը հիւէթլէ իթարնա Թալիպ օյանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տարիէսինիզ կէլմէլէրի,

Նո. 18 3—3

ԱՒԱՋՐՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓՍՆԱՒԻ

ՐՈՒ-ԵՒ-ՍՆԼԷՆ, Գ. Գուլոյ և Օսիոյ Գիծ

ԹՈՒՄԱՍԻԼՍՈՆ ՕՐԻՆ

Անուանն	Թոնաժ	Անուանն	Թոնաժ	Անուանն	Թոնաժ
Ապանա	2000	Ֆլամինկո	1600	Թարէրն	[illegible]
Անէլէ	3000	Կարլիսլ	5500	Գանտիր	1700
Աբոլլ	3500	Կիգանա	2200	Գրանէ	[illegible]
Աբկ	2300	Կոզը	1600	Գոզը	[illegible]
Աբիսոգը	3000	Կրասնա	2200	Գուտիգ	[illegible]
Գասանա	3000	Հիրա	2000	Գրանտ	[illegible]
Գորսոնին	2200	Իսատլի	[illegible]	Գրանտ	2200
Գրամ	2300	Ինսան	1000	[illegible]	[illegible]
Դիֆֆնալ	8800	[illegible]	1200	Ռանա	3500
Դեյլրը	2600	Լարգա	1000	Սուրաբայա	3500
Գալիրաս	2500	Հիլնա	2200	Պարէրս	[illegible]
Գամէս	2100	Ռեյրս	900	[illegible]	900
Գաբ	3000	Գոլդֆ	[illegible]	Սարա	[illegible]
Գոմ	2700	[illegible]	300	[illegible]	[illegible]
Զէբանա	5000	[illegible]	600	[illegible]	[illegible]
Կլիտ	2500	[illegible]	1500	[illegible]	[illegible]
Գոլդրաս	3400	[illegible]	800	[illegible]	1200
Ցէրգ	2500	[illegible]	1500	[illegible]	2500
Ցոմինա	2500	Մար նա	800	[illegible]	900
Ցուրբ	4800	Մորգան	6500	[illegible]	[illegible]
Տրարբ	2100	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Իսպանիա	800	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Լյուտրաս	3000	[illegible]	600	[illegible]	[illegible]
Լէվիթրս	3200	Գրանտա	2000	[illegible]	[illegible]
Տրանիա	2600	[illegible]	5000	[illegible]	[illegible]
Ֆալրան	500	[illegible]	4500	[illegible]	[illegible]
Ֆիրս	700	[illegible]	2000	[illegible]	[illegible]
Լեմիրլի	[illegible]				[illegible]
[illegible]	[illegible]				[illegible]
Լեգրան	[illegible]				[illegible]

Վերադարձ չոգենաւը, նաւապետ Ճոնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ և ամսոյս 20ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլսոյ համար։

[illegible]

Դիմել առ [illegible] ՀԱՐՍ ԵՒ ԿՈ՝

Գարտալաթ

Թիւ 47-48, Փիլիպեան Միւլէթ

40) [illegible]

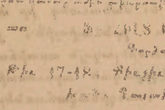

ՔՈՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ամ. ամսոյ երկու անգամ կը ելնեն Լիվերփուլ և Ամերիկայ Գլխ.

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Ումբրիա	7718	Գալլիայեան	4845
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4531
Ոնէգիա	7391	Բասքրիա	5574
Ուրանիա	7268	Մարաթոն	2408
Բաքտրիա	6587	Ադրիա	2392
Սկիթիանիա	5517	Կարթագոա	2166
Նուբիա	4809	Թարիֆա	[illegible]
Սիթիա	4557	Բոլիվիա	3144
Ալէքսը	3248	Բրիտանիա	889
Գէլաս	1876	Մարսէլ	1695
Շեֆրարի	1814		

Դիմել առ Թոմաս Ջ. Ճոլի Գործակալ

Thomas C. Joly

Ալիքսանդրիոյ խան Թիւ 40

17 Գ. [illegible]

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՔՈՆԵԱՔ ԳՈԹՈՒՆԻ

Ցիշեալ բոնեաքը տարբերակուելով բժշկական վարժարանին մէջ, ազէկ զտնուեցաւ եւ զեղարուեստից արձան շքաղամ մը տրուեցաւ տիրոջը։ Կայս. պալատան հանդիսային տարբերակիչ Գ. Մաոս, բոնեաքի եւոր յիշեալ բոնեաքը, նպաստաւոր տեղեկագիր տուաւ։ Գ. Պրահամի, Գ. Ծանոյի, Մավրոնէէնի փաշա, Տրթ. Խորասանեան, Զամպարա փաշա, նոյնպէս բոնեաքով զայն՝ նպաստաւոր տեղեկագիր տուին։

Կերդոնատորին Կալաթա, Պէշիր Խալիլ փաշա խան Թիւ 6, Ֆինձանոցաբար Եորկի Գալարիտիի բով, Աէգնէեմիէ Գ, Սթալրօ Քիրեաթիտիի դեղատանը, կամուրջին վրայ Պէշիր բրտէրի շրջանին նաւամատոյցը Սթէֆանաքի ծխապահանի բով, Պէշիրթաշ Քիրիսի մէյտանին գազինոյի Ալիրսանին բով եւ ուրիշ ամեն տեղ։ 392

ՄԵԾ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՅ

Օրինաւորապէս երաշխաւորեալ Քարէրպէյ Իշխանութիւն է ՀԱՄՊՈՒՐԳ

500,000 մարք կամ 625,000 ֆրանքի

Մեծագոյն պարգեւը կը տրուի ամենէն մեծ թիւը շահողին Դրամագլխոյ Մեծ-Նոր վիճակահանութենէն, երաշխաւորեալ Համպուրգի կառավարութեան կողմէ։

Բայց ամէն պարագայի մէջ

1	մեծ պարգեւ	300000	մարք
1	»	200000	»
1	»	100000	»
2	»	75000	»
1	»	70000	»
1	»	65000	»
1	»	60000	»
1	»	55000	»
2	»	50000	»
1	»	40000	»
5	»	20000	»
3	»	15000	»
26	»	10000	»
56	»	5000	»
106	»	3000	»
253	»	2000	»
6	»	1500	»
756	»	1000	»
1237	»	500	»
33950	»	148	»
18991	»	300	200

150, 127, 100, 94, 67, 40, 20

Դրամագլխոյ յոյժ կարեւոր վիճակահանութիւնը, որոնցմէ բարձրագոյն իշխանութենէն ՀԱՄՊՈՒՐԳԻ, և երաշխաւորեալ Պետութեան ամբողջական ստացուածքով, 110,000 տոմսակ կը պարունակի, որոց 55400ը ապահովապէս պիտի շահին։ Այս վիճակահանութեամբ շահուելիք դրամագլուխը գրեթէ

13,000,000 ՖՐԱՆՔԻ ՈՍԿԵԴՐԱՄ

Այս դրամի վիճակահանութեան նպաստաւոր կարգադրութիւնն այն եղանակաւ է որ վերոյիշեալ ամէն մէկ 55,400 պարգեւաց՝ եղբը յաջողական կարգի պիտի բաշխուին ապահովութեամբ։

Առաջին կարգին գլխաւոր բաժինն է 50,000 մարք, երկրորդ կարգինը՝ 55,000 մարք, երրորդ կարգինը՝ 60,000 մարքի կը բարձրանայ, չորրորդը՝ 65, հազար մարք, հինգերորդը՝ 70,000 մարք, վեցերորդը՝ 75,000 մարք, և եօթներորդը պատասխանաբար 500,000 մարքի, բայց ամէն պարագայի մէջ 300,000—200,000 մարքի։

Մասնաւորապէս սանեւարական տուները ներկայիս յարգանաք կը հրաւիրի չանակիչ ըլլալ ԴՐԱՄԱՎԻՃԱԿ ԱՅՍ ՄԵԾ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Հրամանները տալու փափագող անձերէ կը խնդրուի ամէն մէկու դրամները դրկել Ֆրանսայի կամ Նորվեկոյ ամէն երկրաց պանքաներու տոմսակներով կամ թէմբրը-բոստով կամ ամէնէն դիւրինը կ'ուզոյ սոսկ դրկել մեր երկրի համագային մեծաս բոստով, գերմանական կամ ուսարիական, ֆրանսական կամ անգլիական թղթատարական պատուիրագրերով։

Առաջին կարգի վիճակահանութեան համար

1 բուռն ամբողջ տոմսակը կ'արժէ	ֆրանք	7.50
1 բուռն կէս տոմսակը կ'արժէ	,,	3.75
1 բուռն քառորդ տոմսակը կ'արժէ	,,	1.90

Հետեւեալ կարգերուն տոմսակներու պարագիրը և բոլոր պարգեւներուն բաշխումը ու վիճակահանութեանց թուականները, վերջապէս ամէն պարագաները կրնան տեսնուիլ պաշտօնական ցուցակին մէջ։

Իւրաքանչիւրը պիտի ստանայ բուռն տոմսակները պետական գինանշանով դրոշմուած, և մինչեւ ամսոյն վիճակահանութեանց պաշտօնական յայտագիրը, որ պիտի երեւին պէտք եղած մանրամասնութիւնները։ Վիճակահանութենէն անմիջապէս եղաքը իւրաքանչիւր տոմսակ ունեցող պիտի ընդունի քաղաքած պարգեւները պաշտօնական ցուցակը պետական գինանշանով։ Պարգեւները, վճարելի անմիջապէս պիտի կատարուի ըստ յայտագրին, պետական երաշխաւորութեամբ։ Պարգեւները վճարելի են Ռէյսմարքով։ Այն պարագային յորում հակառակ մեր ակնկալութեան, վիճակահանութեանց յայտագիրը մեկուն գոգնին չիգար, պարտաւոր ենք եւ առնելու։ Վիճակահանութենէն առաջ այն տոմսակները որք չեն հանուած և եւ դրկել ընդունուած դուսմարը։ Եթէ փոփոխ յայտնուի, վիճակահանութեան պաշտօնական յայտագիրը յառաջագոյն կը դրկուի ձրիապէս տեղեկանալու համար անոր։ Կը խնդրենք որ կարելի եղածին չափ շուտ դրկուին մեզ հրամանները, բայց ամէն պարագայի մէջ յառաջ քան

837 30 Հոկտեմբեր 1893 Ն. Տ. 1—5

Ա. կարգին վիճակը պաշտօնապէս որոշուած է 28 և 29 յունիս 1893 (Ն. Տ.

ՎԱԼԱՆԴԻՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Դրամատուն Ի ՀԱՄՊՈՒՐԳ, Գերմանիա

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕՏԱՄՆԱԼՈՅԺԻ

1 ՊԱՅԶԷ-ԳԱԼՈՒՈՅ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշչուէ լինորի արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև դարմանումն ամեն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 114

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻՔ)

(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՏՇԱՄՊԱ

ՀԱՆԲԱՏԱՆՈՒԹ ՆՈՐԹՔ ԳՐԻԹԻՆ ԲԻՊԻՐ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

NORTH BRITISH RUBBER CO. LIMITED TRADE MARK EDINBURGH

Մայրաքաղաքիս մէջ երկար տարիներ ի վեր ճանաչուած է, թէ մեր քաջաշուք մուճակները կը գերազանցեն հրապարակիս վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճարտարութեամբ եւ թէ հաստատուն զուտ կուտաքերքի շինուածքով։

Այս անգամ մեր յանախորդաց փափագանաց համար ընտիր բրդեղէն կերպասէ եւ զուտ կուտաքերքէ շինուած խիստ ձեւաւոր և դիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք։

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթոներու ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կ. հինցունէ եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն ներսի կողմը, կշիռ մը՝ եւ գօլոշի կողմը ռաբիճի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաջաշուք մուճակ ծախողներու քով։ Իսկ մանթոները օձիքին ներսի կողմը կը գրուի ռաբիճի ռաբիճի եւ կշիռի նշաններ, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաեւ ի Զմիւռնիա Աբրատա շուկան, Հանրայատ Բիւնամի էֆ-ի քով, և ի Սէլանիկ պէրէթէն Շուկան գաշաֆ Ալֆիա Մէմիզ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ. պոլիս, պանճէ Գաբու Գօճամանի օղլու խան գրան կից թիւ 13-14 մթեւանոց։

800 10—45

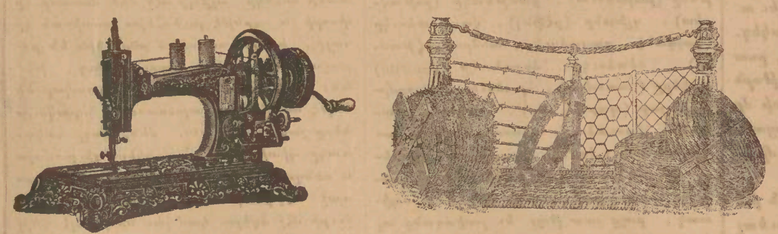

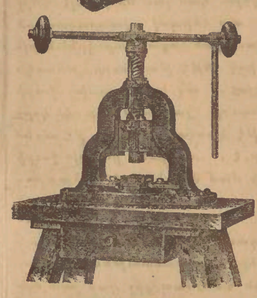

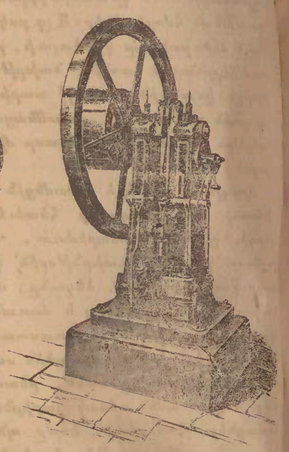

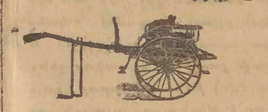

ԷՔՍԲՕՈ ՎԷՐԳԱՆՏ

ԸՆԿԵՐԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԵՔԵՆԱՑԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Մեքենաներու և գերմանական այլ արհեստական նիւթերու ցուցադրութիւն ի Գալաթիա, Բերէմէտ Բազար Թիճարէթ խան (նախկին կեդրոնատեղի Ֆէսթոտի Բէյի)

Արհեստական, երկրագործական, ճարտարապետական, նաւային և այլն, և այլն ՆԻՒԹԵՐՈՒ և ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ։

Տեղեկութիւնք կը տրուին մեքենաներու, ամբողջ գործարաններու վերաբերման վրայ։

Ցուցադրութեան մէջ կը գտնուին միշտ գեղեցիկ մթերք մը զանազան մեքենաներու, ջրհաններու, խոհանոցի նիւթերու, գերմանական լինոլէումի և ուրիշ վաճառքներու։ 798

ՌՈԵԱԼ ԷՔՍՊՐԷՍ

ԱՍԻԻԱՆՍ ՔՈՒԲՈՐԼԷՇԸԼՆ

ԱՄԵՆԷ ՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1720ԻՆ

Դրամագլուխ աւելի քան Անգլ. ոսկի 4,000,000

Ցարդ հրդեհի արկածից համար տուած է » 35,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ քարաշէն և փայտաշէն ամէն տեսակ կալուածներ, կահ կարասիք և ապրանք։

Վճարումնք ամենայն կանոնաւորութեամբ և մանաւանդ առանց որ եւ իցէ ՁԵՂՔԻ կը կատարուին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ փափաքողը կը հրաւիրուին գիրել առ.

Ընդհանուր գործակալ Ճ. Վ. ՍԻՓԹԱԼ եւ ԸՆԿ.

726 Պահէք Գաղու, Մէյտանճիք սոքաք, Ուիթմ խան.

ՇԻՊԵՆԱՒԱՍԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐԻՏԻՄԱՆ

Նոր ՃԱՆՊԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսելիոյ և Պարսկաստանի գիծ

«Մինկրլի» չոգենաւը հոկտ. 7/19ին երեկոյեան ժամ 4ին (Ր. Ե.) պիտի մեկնի Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստէն դէպ ի Պաթում, հանդիպելով Սամսոն, Սիրասոն և Տրապիզոն։

«Սրմէնի» չոգենաւը, հոկտ. 14ին Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Գալաթէ։

Բարէջ-Լլոյտ-Մարսիլիոյ երկաթուղեան ընդարձակ գիծերուն ի միասին ուղեւորներ

Ա. կարգ 245 Ֆրանք

Բ. » 175 »

Ուղղակի և ուղղակի ուղեւորներ

Նաւագնացի, ուղեւորութեան և ապրանքի տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար

ԹԱՐԳՈՒԼ ՊԸՏԻՆ

477 Մարհաբէ Սիրէթ Ֆրանկ

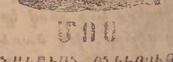

ՄՈՍ

ՇՈՒԵՆԱՒԱՍԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլ և Մանչեսթրի Ազգ. Բանկ

ՍԻՆԱՍ

Անուանք	Ոսկի	Անուանք	Թոնաժ
Բանսրաս	9000	[illegible]	5000
Հերոս	9000	[illegible]	3000
Ցամանի	4000	[illegible]	8000
Սեւասզրի	3250	[illegible]	3000
Ինդա	3250	[illegible]	800
Բանանա	3250	[illegible]	900
Մարիանա	3000	[illegible]	700

Նէքէրս չոգենաւը հոկտեմբերի զկպ ի կին Լիվերփուլէն սատ կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ռէյթոլ խան

ՋԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

292 24 Հէրմ Սգրիդ Լիվերբ

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՐ.ԵՐԵԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԵՆ ՕՈՒՏ ԻՒՂ.

Իւղաձիկ ոչ շատ ախորժակաւոր

Դարատաեալ մեռաղի ՍԿՈՏԻ և ԳՈՅԻՆԻ ի Նիւ-Եորք։

կաթին չափ ախորժակամ է

Մորիւ ձկան հոտ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը

Կը բուժէ անարիւնութիւնը

Կը բուժէ խոյլերը

Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները

Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը

Կը բուժէ մանկանց ճոզաձուութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փոփուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԻԼ.